

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN ARVIOINTIKERTOMUS 2022

Tarkastuslautakunta

Sisällys

1 Tarkastuslautakunnan tehtävä ja arviointikertomuksen sisältö	3
2 Kaupungin sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	5
3 Kaupungin talouden sitovat tavoitteet, tasapainoisuus ja sopeuttamistoimenpiteissä onnistuminen.....	7
3.1 Kaupungin talouden sitovat tavoitteet	7
3.2 Kaupungin talouden tasapainoisuus	8
3.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteissä onnistuminen	14
4 Tuloksellisuusarvioinnit	17
4.1 Lasten ja nuorten hyvinvointi.....	17
4.2 Kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannukset.....	25
4.3 Yhteenveto asukkaiden hyvinvoinnin muutoksista ja rahoituspohjasta	27
4.4 Keski-suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi – hyvinvoinnin edistäminen.....	29
4.5 Keski-suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi - työhyvinvoinnin tukeminen.....	33
4.6 Kaupungin liikuntapalvelut.....	35
4.7 Yhdenvertaisuuden toteutuminen esteettömyytenä.....	41
4.8 Suun terveydenhuolto	44
4.9 Tilatehokkuus.....	47
5 Toimenpiteet edellisten vuosien arviointien perusteella.....	49
6 Muita havaintoja.....	53
7 Tarkastuslautakunnan työskentely.....	55

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ JA ARVIOINTIKERTOMUKSEN SISÄLTÖ

Kunnan tehtävä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla (Kuntalaki 1 §). Asukkaiden tarpeet määrittävät palveluiden järjestämistä. Palveluiden järjestäminen niin, että kaupungin talous pysyy tasapainossa, varmistaa myös kaupungin elinvoimaisuutta.

Tarkastuslautakunnan tehtävät kuntalain 121 §:n mukaan:

Valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Valmistelee kunnanhallitukselle esityksen tehtävään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta päätti vuoden 2022 työohjelmassaan (18.8.2022 ja 26.1.2023), että se arvioi kaupungin talouden tasapainottamisen toimenpiteitä suhteessa asukkaiden hyvinvointiin.

Kaupungin taseessa ei ole kattamatonta alijäämää, mikä on voitu välttää muun muassa omaisuutta myymällä. Kaupungin vuoden 2022 talousarvio sisältää tästä huolimatta 4,7 miljoonan euron ja vuosien 2023 – 2025 talousarvio noin 20 miljoonan euron rakenteellisen sopeutustarpeen. Tilinpäätöstietojen 2022 mukaan kaupungin taloudessa on jopa 35 miljoonan euron vuosittainen sopeutustarve. Kaupungin FCG:ltä (Finnish Consulting Group Oy) tilaaman selvityksen perusteella sopeutustarve on noin 40 miljoonaa euroa vuosille 2024-2026.

Tarkastuslautakunnan tekemällä arvioinnilla tulee tuottaa lisäarvoa valtuuston päätöksenteolle hankkimalla uutta tietoa taloudesta ja palveluiden järjestämisestä, myös pitkällä aikavälillä. Lisäarvoa tuottava arviointi sisältää toimenpidesuosituksia tai kehittämisehdotuksia. (Tarkastuslautakuntaa koskeva lainsäädännön taustamateriaali.)

Kuntalain 109 §:n mukaan tarkastuslautakunnan arviointikertomus on oltava saatavilla yleisessä tietoverkossa. Jyväskylän kaupungin arviointikertomukset ja muut lautakunnan arvioinnit julkaistaan kaupungin kotisivulla <https://www.jyvaskyla.fi/arviointikertomus>.

Arviointikertomus 2022 sisältää kaupunginvaltuuston asettamien sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen (luku 2) ja kaupungin talouden tasapainoisuuden arvioinnit (luku 3) sekä tuloksellisuusarvioinnit (luku 4).

Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat tehneet syksystä 2022 alkaen yhteistyötä arviointien toteuttamisessa. Luku 4 sisältää kaksi yhteistä arviointia liittyen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä työhyvinvoinnin tukemiseen. Tarkastuslautakunnat päättävät arviointien liittämistä arviointikertomuksiinsa ja vastausten pyytämistä valtuustoilta/kunnanhallituksilta sekä hyvinvointialueen valtuustolta/hallitukselta.

Luvussa 5 on esitetty aikaisempien vuosien arviointien perusteella tehtyjen toimenpiteiden eteneminen ja luvussa 6 kerrotaan muista havainnoista. Tarkastuslautakunnan työskentelystä syksyllä 2022 ja keväällä 2023 kerrotaan tarkemmin luvussa 7.

Lukujen lopussa on esitetty arviointien yhteenvedot ja kehittämisehdotukset. Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytäisi kaupunginhallitukselta lausunnon toimenpiteistä, joihin yhteenvedot ja kehittämisehdotukset antavat aihetta.

Tarkastuslautakunta valtuustokaudella 2021-2025

Kaupunginvaltuusto valitsi 2.8.2021 § 86 toimikauden 1.8.2021-31.5.2025 hallinnon ja talouden tarkastusta varten tarkastuslautakunnan, jossa on kolmetoista jäsentä ja jokaisella henkilökohtainen varajäsen.

Tarkastuslautakunnan jäsenet:

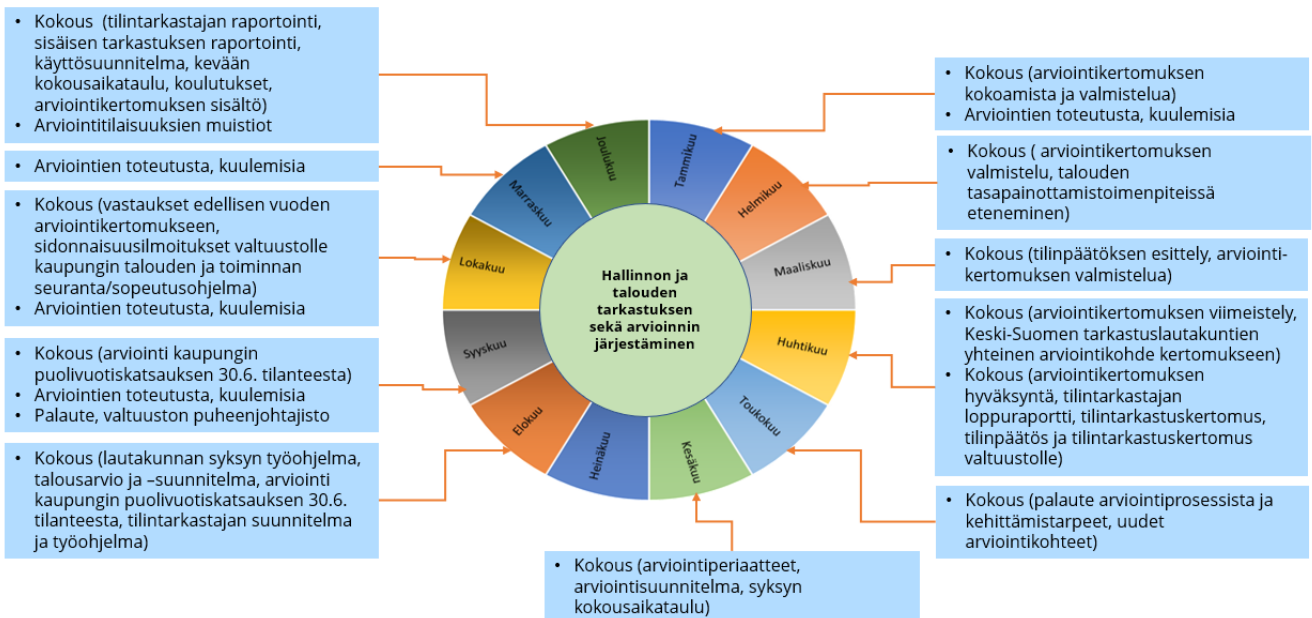
Tapani Mäki (pj.)
 Jasmine Repo (vpj.)
 Juha Hjelt 23.1.2023 asti
 Veijo Koskinen 30.1.2023 alkaen
 Jyrki Tapper
 Juho Neuvonen 30.5.2022 asti
 Petri Laaksonen 1.6.2022 alkaen
 Anniina Runtuvuori-Salmela 31.12.2022 asti
 Aino Kenttälä
 Liisa Kuparinen
 Arttu Tuorila

Marianne Aho
 Joni Parkkonen
 Heidi Elmgren
 Mervi Turunen

Varajäsenet:

Karli Kelk
 Kimmo Ojala
 Paavo Luukkonen
 Katri Asp-Dalvidan
 Suvi Widgrèn
 Tero Kalavainen, 1.1.2023 alkaen
 Emilia Lakka
 Kirsi Hartikainen
 Mikko Seppälä, 28.11.2022 asti
 Ari Laitinen 29.11.2022 alkaen
 Aimo Asikainen
 Henri Sorvali
 Matleena Käppi
 Inkeri Tuunanen

Tarkastuslautakunnan vuosikello

2 KAUPUNGIN SITOVIA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Valtuusto on asettanut toimialoille ja liikelaitoksille vuodelle 2022 yhteensä 74 sitovaa toiminnallista tavoitetta (52 vuonna 2021) ja näille tavoitteille yhteensä 131 mittaria sekä lisäksi kymmenelle keskeisimmälle tytäryhteisölle omat sitovat toiminnalliset tavoitteensa.

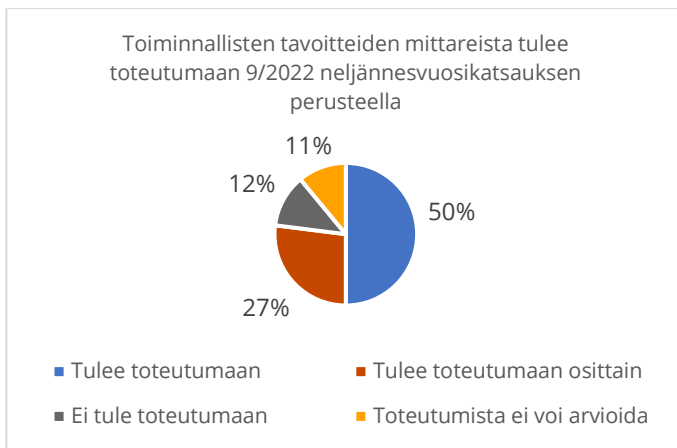

Arviointikysymys:

- Miten kaupungin sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat vuonna 2022?

Toimialat ja liikelaitokset

Kuvioissa alla on esitetty neljännesvuosikatsauksen ja tilinpäätöksen 2022 mukaiset arviot toimialojen ja liikelaitosten sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta.

Talousarvion laadintaohjeen mukaisesti arviointikriteeriä "tavoite toteutuu osittain" käytetään vain moniosaisiin tavoitteisiin. Osittaisen toteutumisen arviointia ei käytetä tunnusluvusta/eksaktista mittarista.

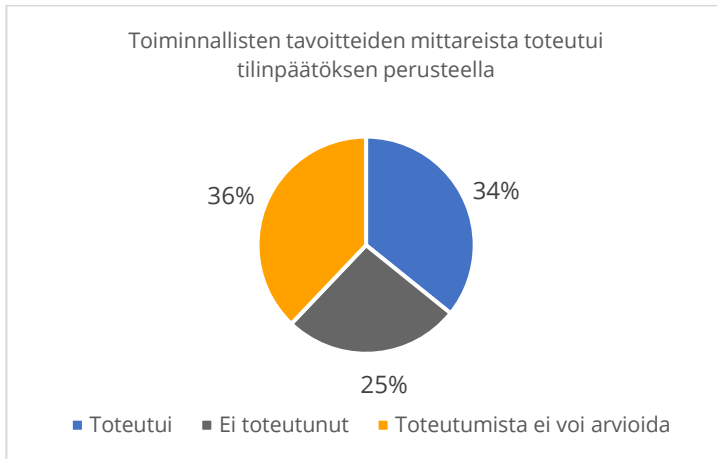
Kaupungin neljännesvuosikatsauksessa tavoitteiden toteutumista on arvioitu mittareittain, ja joidenkin mittareiden on arvioitu toteutuvan osittain.

Kuvio 1. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen neljännesvuosikatsauksen 2022 mukaan.

Osittain toteutunut -arviointikriteerin käyttö ei kerro selkeästi tavoitteen toteutumisesta silloin, kun esimerkiksi tavoitteen kolmesta osatavoitteesta/mittarista kaksi toteutuu ja yksi ei toteudu.

Tilinpäätöksessä on käytetty talousarvion laadintaohjeen mukaisesti arviointikriteeriä "tavoite toteutui osittain" yleensä silloin, kun kyseessä on moniosainen tavoite. Esimerkiksi kaupunkirakenteesta on tavoite: Saavutetaan seudullisen ympäristöterveyden vuosittain laadittavan valvontasuunnitelman tavoitteet tarkastusmäärien ja eläinlääkäripalvelujen osalta. Tavoite toteutui kahden mittarin osalta ja yhden ei (toteutui osittain). Joidenkin moniosaisien tavoitteiden osalta ei ole esitetty tietoa tai lähdeä toteutumisen todentamiseksi (sivistyspalveluissa), joten tilinpäätöksen lukija ei ole voinut päätellä, mikä osa tavoitteesta on toteutunut ja mikä ei.

Tavoitteet ovat kehittyneet mitattavampaan suuntaan ja tavoitteille on asetettu enemmän mittareita. Kuvioissa 1 ja 2 tavoitteiden toteutumista on kuvattu mittareittain – kuinka moni 131 mittarista toteutui.

Mikäli riittävää tietoa mittarin toteutumiseksi ei ole annettu, ei lukija voi arvioida toteutumista. Tällöin toteutumista ei ole voinut arvioida.

Kuvio 2. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksen 2022 mukaan (tarkastuslautakunnan arvio).

Talousarvion 2022 käyttötalousosassa esitetyt toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia ja niiden mahdollisista muutoksista päättää valtuusto. Toiminnalliset tavoitteet ovat palvelutuotannon vaikutuksia ja vaikuttavuutta kuvaavia, mitattavissa tai muuten todennettavissa olevia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita.

Liikelaitoksissa valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet koskevat palvelun laatua, toiminnan kannattavuutta, toiminnan laajuutta, kehittämistä ja ympäristöä.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet:

Toiminnallisten tavoitteiden ja mittareiden määrää on laajennettu. Palvelutuotannon vaikutuksista ja vaikuttavuudesta todennettavissa olevan tiedon systemaattista keräämistä tulee kehittää.

Tytäryhteisöt

Tytäryhteisöille asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteumat on kuvattu tilinpäätöksessä sanallisesti. Raportoinnin perusteella toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta ja kehittämis ehdotukset

Kaupungin eri toimialojen ja palveluyksiköiden tavoitteet on kytketty paremmin kaupunkistrategian toteutumiseen talousarvion ja tilinpäätöksen rakenteessa – miten toimiala ja palveluyksikkö toteuttavat kaupunkistrategiaa.

Arviointikriteeriä ”toteutui osittain” on käytetty tilinpäätöksessä toimialojen osalta epäsystemaattisesti. Tavoitteet tulee asettaa niin, että niiden toteutumista voidaan seurata ja raportoida yhteneväisesti. Tavoitteen toteutumisen todentamiseksi tulee antaa riittävä tieto (mittarin arvo ja tietolähde), jotta lukija saa kuvan siitä, miten tavoite on toteutunut suhteessa asetettuun tavoitetasoon.

Miten tavoitteiden toteutumisen todentamista tullaan parantamaan ja miten tiedolla johtamista on kehitetty? Onko mittareiden määrä tarkoituksenmukainen?

3 KAUPUNGIN TALOUDEN SITOVAT TAVOITTEET, TASAPAINOISUUS JA SOPEUTTAMISTOIMENPITEISSÄ ONNISTUMINEN

Arviointikysymykset:

- Mikä on kaupungin talouden liikkumavara sitovien tavoitteiden näkökulmasta?
- Miten kaupungin tulorahoitus riittää palveluiden järjestämiseen ja investointeihin?
- Toteutuvatko talouden tasapainottomien toimenpiteet ja ovatko ne riittäviä?

3.1 KAUPUNGIN TALOUDEN SITOVAT TAVOITTEET

Talousarvion 2022 käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitova määräraha on toimintakatteen ilmaiseva menojen ja tulojen erotus. Liikelaitoksia sitova meno- tai tuloerä on liikelaitoksen yli- tai alijäämä (tilinpäätös sivulla 200 suhteessa muutettuun talousarvioon, alla suhteessa alkuperäiseen talousarvioon):

• konsernihallinto	toimintakate alittui 6,5 M€
• sosiaali- ja terveyspalvelut	toimintakate ylittyi 38,7 M€
• kasvun ja oppimisen palvelut	toimintakate ylittyi 0,7 M€
• kulttuuri- ja liikuntapalvelut	toimintakate ylittyi 1,9 M€

Investointiosassa seuraavat investointimenot ja -tulot ovat valtuustoon nähden sitovia (tilinpäätös sivulla 200, alla suhteessa alkuperäiseen talousarvioon):

• maa- ja vesialueet;	menot alittuivat 3,5 M€ ja tulot ylittyivät 2,1 M€
• irtain käyttöomaisuus;	menot alittuivat 1,2 M€ ja tulot ylittyivät 35 700 €
• osakkeet ja osuudet;	menot alittuivat 296 900 € ja tulot toteutuivat talousarvion mukaisesti 72 500 €
• Tilapalvelun investointimenot;	investointimenot ylittyivät 1 300 €
• urheilu- ja retkeilyalueet;	menot alittuivat 924 000 € ja tulot ylittyivät 508 800 €
• yhdyskuntarakentaminen;	menot ylittyivät 2 M€ ja tulot ylittyivät 543 900 €

Tuloslaskelmaosassa valtuustoon nähden sitovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulojen ja -menojen yhteismäärä (tilinpäätös sivulla 200, alla suhteessa alkuperäiseen talousarvioon):

• verotulot	ylittyivät 19 M€
• valtionosuudet	ylittyivät 0,3 M€
• rahoitustulot ja -menot	ylittyivät 1,0 M€

Rahoitusosassa valtuustoon nähden sitova tuloerä on lainakannan muutos sekä antolainasaamisten lisäysten ja vähennysten erotus eli antolainauksen muutokset yhteensä.

• lainakannan muutos	alkuperäisen ta:n mukaan lainakanta kasvaa 99,7 M€, tp:n mukaan väheni 12,8 M€
• antolainauksen muutos	kasvoi 5,8 M€ alkuperäisestä talousarviosta, joka oli 0 €

Valtuustoon nähden sitovat taloudelliset tavoitteet:

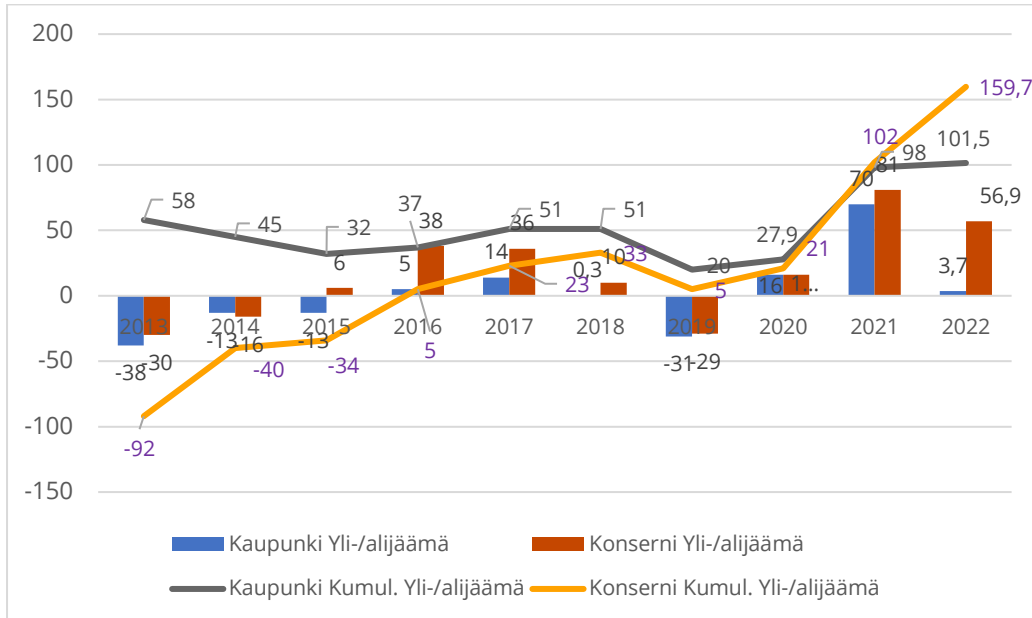
Miten paljon valtuusto voi edellä mainituilla taloudellisilla tavoitteilla tosiasiallisesti ohjata kaupungin toimintaa, kuten valtionosuuksien sitovalla määrärahalta?

3.2 KAUPUNGIN TALouden TASAPAINOISUUS

Tuloksen muodostuminen sekä kirjanpidolliset yli- ja alijäämät

Kaupungin vuoden 2022 tuloslaskelman ylijäämä on 3,7 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa, että taseeseen kertyy noin 101,5 miljoonan euron ylijäämä tulevia vuosia varten. Kaupunkikonsernin tuloslaskelman ylijäämä on 56,9 miljoonaa euroa, jolloin taseeseen kertyy 159,7 miljoonaa euroa ylijäämää.

Kuvio 3: Kaupungin ja konsernin tilikausien yli-/alijäämät sekä kumulatiiviset ylijäämät (miljoonaa euroa) vuoden 2022 tilinpäätöstietojen mukaan.

Yllä olevaan kaupungin ylijäämäkertymään ja alla olevan taulukon laskelmiin vaikuttavat poikkeukselliset tai ennakoimattomat erät, mm.:

- Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alijäämän kattaminen 25,7 miljoonaa euroa vuonna 2022 (tästä pakollista varausta 13,6 miljoonaa euroa). Yhteensä alijäämää kertyi katettavaksi 86,1 miljoonaa euroa vuosina 2021 ja 2022.
- Koronapotilaiden hoitoon osallistuneille henkilöille maksettava kertakorvaus, noin 700 000 euroa. Koronatukia 1,1 miljoonaa euroa.
- Tuloslaskelmaan sisältyvä 52 miljoonan euron satunnainen tuotto sosiaali- ja terveystalouteen myynnistä.
- Työterveysyhtiö Laine Oy:n osakekannan myynti muissa toimintatuotoissa 7,2 miljoonaa euroa.
- Tilapalvelu-liikelaitoksen kertaluonteiset lisäpoistot tuloslaskelmassa 8,2 miljoonaa euroa.

Taulukko 1: Yhdeksän suurimman kaupungin taseelle kertyneet ylijäämät vuoden 2022 tilinpäätöstietoihin perustuen

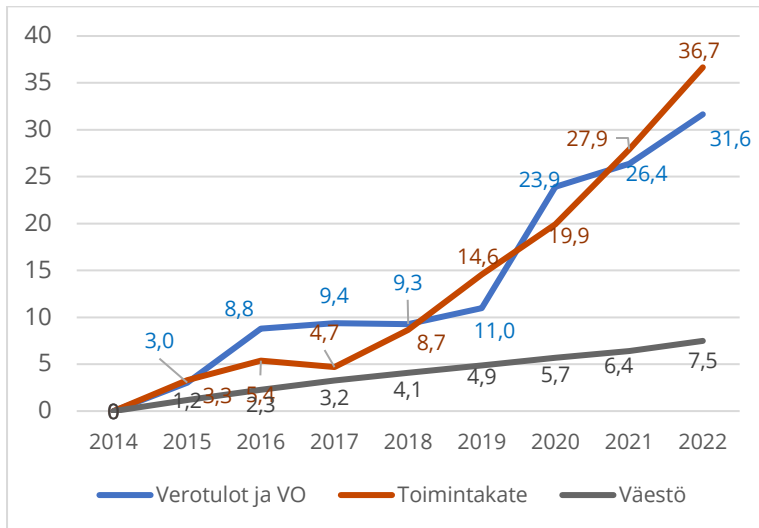
	Helsinki	Espoo	Tampere	Vantaa	Oulu	Turku	Jyväskylä	Kuopio	Lahti
Kertynyt ylijäämä, M€	7215	1 038	606	553	997	237	102	184	220
Kertynyt ylijäämä € / asukas	10 850	3 402	2 434	2275	4 705	1 196	696	1 504	1 832

Yhdeksän suurimman kaupungin vertailussa Jyväskylän kaupungin taseen kertynyt ylijäämä asukasta kohden on 696 euroa ja yhdeksän suurimman kaupungin vertailussa pienin.

Tuloslaskelman ja rahoituslaskelman tunnusluvut

Toimintakatteen kasvu on keskeinen indikaattori talouden tasapainotuksen arvioinnissa. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Verorahoitusta suurempi toimintakate johtaa pitkällä aikavälillä rakenteelliseen alijäämään. Vuoden 2020 toteumassa näkyvät merkittävät koronatuet. Menojen kasvu tulee tulevina vuosina sopeuttaa tulorahoituksen/verorahoituksen kasvuun.

Kuvio 4: Kaupungin verotulojen ja valtionosuuksien (verorahoituksen) ja nettomenojen (toimintakate negatiivinen) sekä väestön kumulatiivinen kasvu% vuosina 2015–2022 suhteessa vuoteen 2014. (Lähde: Jyväskylän kaupungin tilinpäätökset)

Tilinpäätöstietojen 2022 mukaan toimintakatteen kasvusta 25 miljoonaa euroa on erikoissairaanhoidon kasvua ja 21,3 miljoonaa euroa kaupungin omien sosiaali- ja terveystalouden osuutta. Koko kaupungin toimintakulut ovat kasvaneet 71,0 miljoonaa euroa vuodesta 2021, mikä vastaa 7,4 prosentin kasvua.

Vuodesta 2013 alkaen Jyväskylän tuloveroprosentti on ollut 20,0. Alla olevasta taulukosta nähdään, että Jyväskylän verotulot asukasta kohden vuonna 2022 ovat vertailukaupungeista pienimmät asukasta kohden.

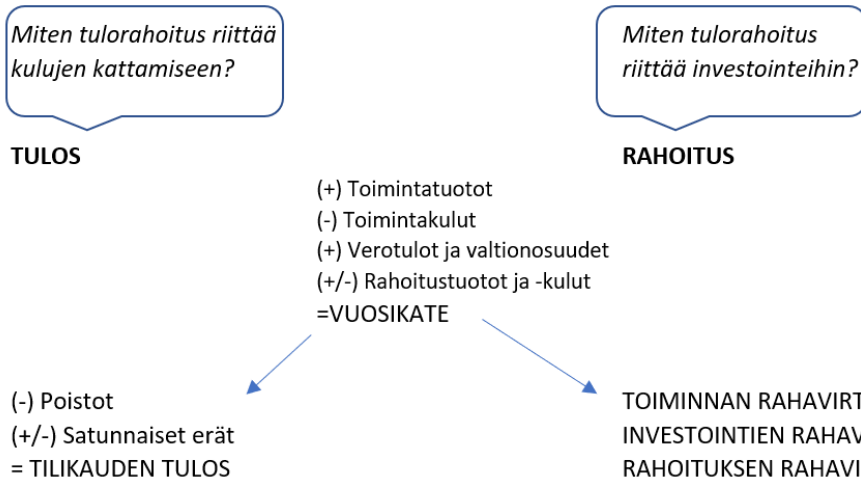
Taulukko 2: Tuloveroprosentit vuodelle 2022 sekä verotulot asukasta kohti. (Lähde tuloveroprosentit: Kuntaliitto Kuntien veroprosentit ja efektiiviset veroasteet, saatavilla <https://www.kuntaliitto.fi/talous/verotus/kuntien-veroprosentit/kuntien-tulo-ja-kiinteisto-veroprosentit-2022>)

	Tampere	Oulu	Turku	Jyväskylä	Kuopio
Tuloveroprosentti	20,25	20,50	19,50	20,00	20,75
Verotulot €/asukas vuosi 2021	4 574	4 288	4 552	4 047	4 313
vuosi 2022	4 787	4 507	4 790	4 160	4 483

Tuloslaskelman vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate kattaa vähintään poistot.

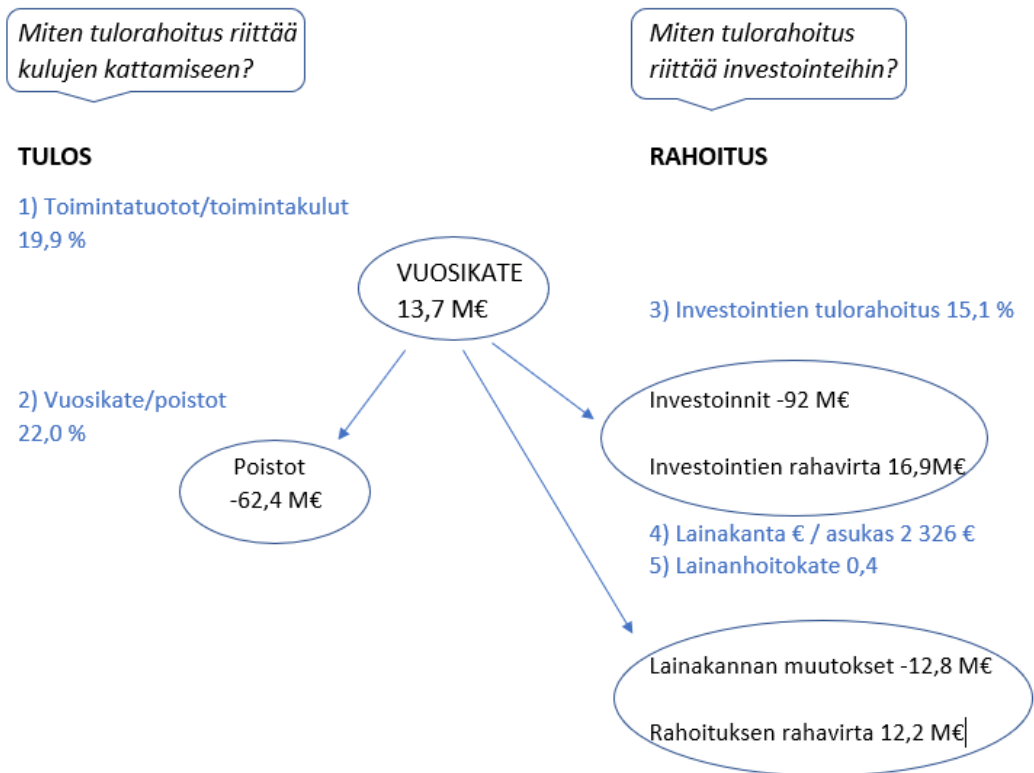
Rahoituksellista tasapainoa kuvaa toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, mikä on vuoden 2022 tilinpäätöksessä 27,9 miljoonaa euroa.

Kuvassa alla on havainnollistettu tuloslaskelman ja rahoituslaskelman suhdetta. Kuvassa hahmotetaan sitä, riittääkö vuosikate eli tulorahoitus poistojen kattamisen jälkeen myös investointeihin (investointien rahavirta) ja lainan lyhennyksiin (rahoituksen rahavirta).

Kuva 1: Tuloslaskelman ja rahoituslaskelman suhde (muokattu Leppänen, Valtionvarainministeriö esitysdiat 18.11.2021)

Kuvassa alla on esitetty kaupungin 2022 tilinpäätösluvuilla se, miten vuosikate eli tulorahoitus on riittänyt poistoihin sekä investointeihin ja lainakannan lyhennyksiin. Kun kaupungin vuosikate ei riitä kattamaan tilikauden poistoja, ei tulorahoitus ole riittävällä tasolla.

Kuva 2: Vuosikatteen riittävyys poistoihin, investointeihin ja lainan lyhennyksiin vuoden 2022 tilinpäätöksen toteuman ja tunnuslukujen perusteella.

1)	Toimintatuotot kattavat 19,9 % toimintakuluista eli loput kuluista jäävät katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuotoilla.
2)	Kunnan tulorahoitus katsotaan riittäväksi, mikäli vuosikate kattaa poistot ja arvonalentumiset. Vuosikate kattaa 22 prosenttia poistoista.

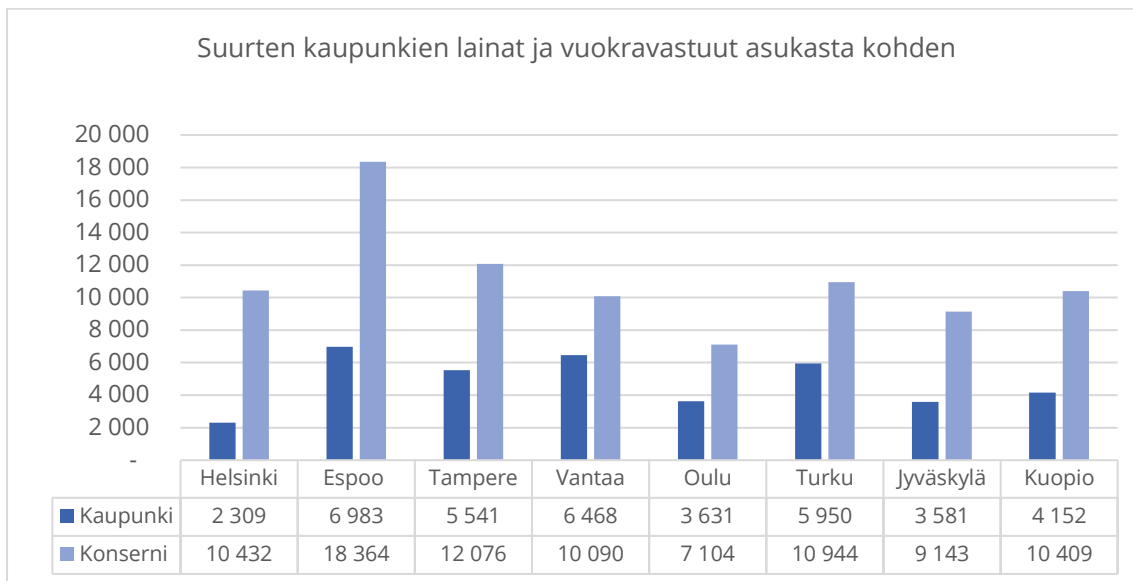
3)	Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investoinneista on rahoitettu tulorahoituksella (vuosikate). Vuonna 2022 tunnusluku on 15,1 % eli 84,9 % kaupungin investoinneista jää rahoitettavaksi tulorahoituksen sijaan pysyvien vastaavien myynnillä, lainalla tai/ja rahavaroja vähentämällä.
4)	Kaupungin lainakanta per asukas on 2 326 euroa vuonna 2022 ja tunnusluku on parantunut edellisvuodesta.
5)	Tulorahoituksen eli vuosikatteen katsotaan riittävän lainojen hoitoon, jos lainanhoitokatteen tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Vuoden 2022 tunnusluku on 0,4 (heikko), mikä tarkoittaa, että vieraan pääoman hoitoon on jouduttu ottamaan lisälainaa, <i>realisoimaan kunnan omaisuutta</i> tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Viimeisen viiden vuoden aikana lainanhoitokate on ollut hyvä vain vuonna 2020, jolloin kaupungin vuosikate oli poikkeuksellisen hyvä erityisesti valtion koronatuista johtuen.

Taulukko 3: Investointien tulorahoituksen (%) ja lainanhoitokatteen kehitys vuosina 2017–2022 (lähde: Jyväskylän kaupungin tilinpäätökset)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Investointien tulorahoitus, %	129,6	74,5	33,1	112,2	55,3	15,1
Lainanhoitokate	0,9	1,7	0,9	2,1	0,8	0,4

Kaupungin ja konsernin laina- ja vuokravastuut

Kuntien vertailussa on tarkoituksenmukaista käyttää konsernitilinpäätöksen tunnuslukuja, koska ne kuvaavat kunnan toimintaa riippumatta siitä, miten se on organisoitu.

Kuvio 5: Suurten kaupunkien ja konsernien lainat ja vuokravastuut (€/asukas tilinpäätöstietojen 2022 mukaan)

Jyväskylän kaupungin lainat ja vuokravastuut 3 581 euroa asukasta kohden ovat laskeneet edellisvuoteen verrattuna (3 797 euroa per asukas vuonna 2021). Konsernin lainat ja vuokravastuut 9 143 euroa asukasta kohden ovat pienentyneet vuodesta 2021 (9 564 euroa per asukas). Yhdeksän suurimman kaupungin vertailussa ainoastaan Espoossa, Tampereella ja Jyväskylässä sekä kaupungin että konsernin lainat ja vuokravastuut ovat laskeneet edellisestä vuodesta.

Taseen tunnusluvuista omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Kaupungin omavaraisuusaste vuonna 2022 on 51,1 prosenttia

ja konsernin 29,7 prosenttia. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona pidetään kuntataloudessa 70 prosentin omavaraisuutta. Tavoitetaso ei täyty Jyväskylän kaupungin osalta viimeisen viiden vuoden aikana. Mikäli omavaraisuusaste on 50 tai sitä alhaisempi, tarkoittaa se merkittävän suurta velkarasitetta. Konsernitilinpäätöksissä omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 prosentin ylittävää omavaraisuutta (Lähde: Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta 2020, Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto, työ- ja elinkeinoministeriö).

Taulukko 4: Jyväskylän kaupungin omavaraisuusaste (%) vuosina 2017–2022. Lähde: Jyväskylän kaupungin tilinpäätökset.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Omavaraisuusaste, % kaupunki	49,7	50,4	46,8	48,5	51,3	51,1
Omavaraisuusaste, % konserni	27,7	27,0	24,5	24,9	27,7	29,7

Konserniyhteisöjen taloudelliset tavoitteet

Talousarvion 2022 mukaan tytäryhteisökohtaisten sitovien toiminnallisten tavoitteiden lisäksi kaikkien tytäryhteisöjen tavoitteena on taloudellisesti kannattava toiminta pitkällä aikavälillä. Yhteisön yksittäisen vuoden tulos voi olla tällöin tappiollinen, mutta yhteisöllä tulee olla kertyneitä voittovaroja.

Taulukko 5: Merkittävimpien tytäryhteisöjen tilikauden 2022 yli-/alijäämä ja kertymä tilinpäätöksessä (1 000 euroa).

1000 euroa	Tilikauden yli-/alijäämä*	Kertymä**
Alva-yhtiöt Oy	40 960	218 041
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	-4 662	30 417
Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy	412	65 231
Mustankorkea Oy	1 062	12 605
Jykia Oy	1 835	9 406
Jyvä-Parkki Oy	2 527	14 198
Education Facilities Oy	-124	5 916
Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy	0	-1
Jyväskylän Paviljonkisäätiö	316	324
Jyväskylän Jäähalli Oy	-116	-4 846

* Kaupungin tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitetty yhteisön yli- /alijäämä 2022

** Kaupungin tilinpäätöksessä esitetty tytäryhtiöiden luvuista kertymä, joka sisältää taseen ylijäämien lisäksi vapaan oman pääoman rahastot, vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron.

Talouden tasapainoa kuvaavat kriisikuntakriteerit

Kuntalain 118 §:n mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää neljässä vuodessa tai alla olevien voimassa olevien kriisikuntakriteerien täytyessä kahtena vuonna peräkkäin. Jyväskylän kaupungin taseessa ei ole kertynyttä alijäämää vuoden 2022 lopussa. Vuodesta 2022 alkaen voimassa olevat uudet kriisikuntakriteerit eivät täyty miltään osin.

Taulukko 6: Kriisikuntakriteerien toteuma tilinpäätöksessä 2022. Uudistetut kriisikuntakriteerit (Kuntalaki 118 §, 1.3.2019). Raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella.

Kriteeri	Tilinpäätös 2022	Kriteerin toteuma
Alijäämän kattamisvelvoite: peruskunnan taseeseen kertynyt alijäämä on katettava neljässä vuodessa.	Ei kertynyttä alijäämää	Ei täyty
Asukasta kohti laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa. (Keltainen valo: konsernin kertynyt alijäämä vähintään 500 €/as kahtena vuonna)	706 (TP 2021) 696 (TP 2022)	Ei täyty
Konsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (Keltainen valo alle 100 %)	102 (TP 2021) 110,5 (TP 2022)	Ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (Keltainen valo: 1,5 %-yks yli keskiarvon)	20 % (ka 2021 20,02 %) vero% ei muutettu	Ei täyty
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (Keltainen valo: 25 % yli keskimääräisen)	9 468 (TP 2022)	Ei täyty
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (Keltainen valo: alle 1,0)	0,9 (TP 2021) 1,0 (TP 2022)	Ei täyty

Tarkastuslautakunnan yhteenveto kaupungin talouden tasapainoisuudesta ja kehittämisehdotukset

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kanssa valtio aloittaa arviointimenettelyn. Jyväskylän kaupungissa arviointimenettelyyn johtavat kriisikuntakriteerit eivät täyty.

Kaupungin talouden liikkumavara on kuitenkin heikko. Vuosikate kattaa poistoista vain noin 20 prosenttia ja investointien rahoittamiseksi on jouduttu myymään omaisuutta. Omavaraisuusasteen ollessa heikko myös alijäämän sietokyky on alhainen.

Talouden rakenteellinen alijäämä on merkittävä, mikä pakottaa uudistamaan palveluiden järjestämistä.

Miten valtuuston asettamia sitovia taloudellisia tavoitteita kehitetään niin, että ne ohjaisivat vaikuttavammin talouden tasapainon saavuttamista?

3.3 TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEISSÄ ONNISTUMINEN

Talousarvioon 2022 on sisällytetty yhteensä 4,7 miljoonan euron sopeuttamistoimenpiteet. Sopeutustoimien tulee pääosin olla rakenteellisia ja liittyä toiminnan ja palveluiden kehittämiseen. Toimenpiteet on esitetty talousarvion 2022 liitteessä.

Talousarvioon 2023 valtuusto sisällytti vuosille 2023–2025 kestäväen talouden ja toiminnan ohjelman (KV 28.11.2022). Sopeuttaminen on käynnistetty siten, ettei vuoden 2023 talousarvioon tehdä lisätalousarvioita.

Tarkastuslautakunta kutsui talouden ja toiminnan sopeutus-/kehittämistoimien vastuuhenkilöitä keskusteluun siitä, miten sopeutustoimet toteutuivat vuonna 2022 ja mikä on talouden näkymä vuodelle 2023. Sopeutus- ja kehittämistoimenpiteiden toteutumisesta tehtiin yhteenvetoa kaupunkirakennepalveluiden osalta 8.2.2023 sekä sivistys-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden, Tilapalvelu-liikelaitoksen ja kaupungin toimintojen kokonaisuuden osalta 9.2.2023. Sosiaali- ja terveystalouden sekä Kylän Kattaus-liikelaitoksen ja Pelastuslaitos-liikelaitoksen talouden sopeuttamistoimenpiteiden toteutuminen pyydettiin sähköpostitse.

Taulukko 7: Kaupungin alkuperäinen toimintakate (sitova määräraha) ja toteuma.

Toimintakate, talousarvio 2022, 1 000 €	Toimintakate, tilinpäätös 2022, 1 000 €
773 432	819 367

Tilinpäätöksessä 2022 sosiaali- ja terveystalouden toimintakate on 38,8 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota suurempi. Talousarvioon verrattuna toimintakatteen kasvusta 25,9 miljoonaa euroa on sairaanhoitopiirin laskutusta ja 12,8 miljoonaa euroa kaupungin omien sosiaali- ja terveystalouden osuutta. Kulujen kasvulla on vaikutusta valtionosuuteen tulevina vuosina, 2024 ja eteenpäin. Valtionosuus laskeaan ja tasataan tilinpäätöstietojen 2021 ja 2022 mukaan. Vaikutus tuntuu erityisesti opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksessa.

Koko kaupungin sopeutustarpeesta vuodelle 2022 oli sosiaali- ja terveystalouden osuus 1 696 000 euroa sekä Keski-Suomen pelastuslaitos -liikelaitoksen osuus 200 000 euroa. Alla olevassa taulukossa esitetään **alkuperäinen toimintakate, johon on sisällynyt säästötavoite**. Mikäli toimintakate on ylittynyt, on selvitetty, johtuiko ylitys esimerkiksi muuttuneesta palvelutarpeesta, vaikka säästötavoite olisi toteutunut.

Taulukko 8: Toimintakatteet, tilinpäätösten ja alkuperäisen talousarvion 2022 mukaisesti, 1000 euroa.

Palvelu	TP 2021	Käyttötalouden toimintakate, alkuperäinen ta 2022, johon sisältyy sopeutus/säästötavoite 1 000 €	Toimintakatteiden toteutuminen tp 2022 1 000 €	Tasapainotus/säästöt eivät toteutuneet 1 000 €	Tasapainotus/säästöt toteutuivat 1 000 €
Konsernipalvelut	67 217	67 802	61 315	Tekoälyn ja robotiikan hyödyntäminen, n. 25	Tilojen käytön tehostaminen, n. 180
Sosiaalipalvelut	94 781	96 724	103 159	Asiakaskierron nopeuttaminen perhepalveluissa, n. 230	Liikkuvan tuen prosessin kehittäminen asumispalveluissa, n. 230

Ikääntyneiden palvelut	75 453	78 162	84 011	Kevyempi palvelu- asuminen, n. 360	
Perheiden ennaltaehkäise- vät palvelut	19 980	22 381	22 451		Perheiden ennalta- ehkäisevät palvelut, n. 256
Avoterveydenhuolto	59 069	60 175	62 392	Hoitotarvikkeet, n. 80	Suolistosyövän seu- lonnat, n. 280
Kaupunginsairaala	29 910	29 854	29 378	Sairaanhoidon osto, n. 20	Kyllön osasto 2 ei otettu käyttöön, n. 230 Taksikustannukset, n. 10
Sivistyksen yhteiset	5 908	6 235	5 284	Eläkepoistuman hyödyntäminen, vuokrakustannuk- set n. 52	
Varhaiskasvatus	86 061	92 875	90 173	n. 88	Kesäajan järjestelyt ym., n. 560
Perusopetus	130 271	136 229	135 163	n. 67	Perusopetuksen jär- jestelyt n. 70
Nuorisopalvelut	5 197	5 027	5 447	Tilat n. 50	
Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	44 348	43 089	44 952	Korotettuja tulota- voitteita ei saavu- tettu koronapande- mian jälkimainin- geissa. n. 98	Liikuntapalveluille ei asetettu säästöta- voitteita. Kulttuuriyksiköt saa- vuttivat säästöta- voitteensa, n. 189
Kaupunkirakenne	7 058	1 112	7 149	Katuverkon korjaus- ten vähentäminen, (korjausvelka kasva- nut), n. 370 Taksat, n. 44	Viheralueiden hoito- taso, niityt, n. 170 Taksat, n. 6 Katutyölupamaksut, n. 305
Tilapalvelu-liikelaitos	38 885	39 000	38 566	Tilojen käytön te- hostaminen, n. 140	Tyhjien tilojen myynti- ja purkutoi- menpiteet, n. 165 Energiansäästöta- voite n. 95
Kylän Kattaus -liikelaitos	112	400	1 276	Tuottavuuden kasvu, n. 9 Hävikkiruoan myynti, n. 39 Erialaisten maksuta- pojen käyttöönotto, n. 1	Etäpalaverit ja etä- työn hyödyntämi- nen, n. 6 Toimitilojen supista- minen, n. 10 Hävikkiruoan myynti, n. 35
Keski-Suomen pelastuslaitos	1 547	1 536	814	Hankintaprosessit, kaluston hankinta käytettynä, n. 26	Kalustohankintoja siirrettiin tuleville vuosille ja autoja hankittiin käytet- tyinä, hankintapro- sessien kehittämi- nen n. 174
Yhteensä	665 797	680 601	691 530	Säästötavoitteista ei toteutunut, yhteensä 1 699	Säästötavoitteista toteutui, yhteensä 2 971

Tilinpäätöstietojen mukaan sosiaalipalveluissa menojen ylitys johtuu muun muassa vammaispalveluiden tarpeen kasvusta. Ikääntyneiden palveluissa menoylitykset aiheutuivat pääosin asiakaspalveluiden ostoista ja henkilöstömenojen kasvusta. Lastensuojelussa kiireellisten sijoitusten määrät kasvoivat 57 prosenttia edellisvuoteen nähden. Kiireellisiä sijoituksia tehtiin yhteensä 241 kpl (2021: 153 kpl). Avohuollon sijoituksia (243 kpl) tehtiin 11 prosenttia edellisvuotta enemmän (2021: 219). Kaikkiaan kodin ulkopuolisia sijoituksia (lapsi yksin) tehtiin lastensuojelun avohuollossa 484 kpl (2021: 372). Huostaanottoja vahvistettiin yhteensä 74 lapselle (2021: 47).

Tarkastuslautakunnan yhteenveto talouden sopeuttamistoimenpiteiden onnistumisesta ja kehittämis ehdotukset

Kaupungin talouden sopeutustarve vuodelle 2022 oli 4 670 000 euroa ja tästä sosiaali- ja terveystalouden osuus 1 696 000 euroa sekä Keski-Suomen pelastuslaitos -liikelaitoksen osuus 200 000 euroa. Talouden sopeutustavoitteesta toteutui noin 2 971 000 euroa.

Palveluissa, joihin kohdistettiin säästötoimia, toimintakatteen kasvu oli 4 prosenttia verrattuna edellisen vuoden tilinpäätökseen.

Tulevien vuosien tasapainottamistoimenpiteiden toteutumisen seuranta ja arviointi edellyttää, että tilinpäätöksen raportoinnin yhteydessä esitetään sopeutustoimenpiteen vaikutus palveluun, miten säästötoimenpiteen vaikutus korvataan palvelujärjestelmässä sekä syyt säästötoimenpiteen toteutumattomuudelle.

4 TULOKSELLISUUSARVIOINNIT

4.1 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI

Arviointikysymykset:

- Miten lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämässä on onnistuttu valtuuston päättämien talousarviotavoitteiden ja keskeisten seurantamittareiden perusteella?
- Miten SIB-vaikuttavuusinvestointi on lähtenyt liikkeelle ja mitä hankkeen vaikuttavuudesta voidaan tässä vaiheessa todeta?

Varhaiskasvatus

Talousarviossa varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on, että varhaiskasvatuksessa edistetään yhdenvertaisuutta huomioimalla alueelliset erot ja ottamalla käyttöön uusia toimintamalleja.

Perheohjaus on uusi toimintamalli, jolla tuetaan vanhempia lapsen kasvatuksellisissa ja kehityksellisissä asioissa. Ohjausta toteuttavat hankerahoituksella palkatut kasvatusohjaajat ja kiertävä S2-opettaja. He ovat sijoittuneet alueille, joissa on todettu olevan tarvetta tiiviimpään yhteistyöhön perheiden kanssa lapsen kasvun ja oppimisen edistämiseksi.

Tarkastuslautakunnalle varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöiden antamien tietojen mukaan kasvatusohjaajat ovat ohjanneet vanhempien vertaisryhmiä ja päiväkodissa lasten pienryhmiä tukien lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja hyödyntäen ryhmissä erilaisia tunnetaitomateriaaleja ja -menetelmiä. Yhteistyössä on voitu vahvistaa myös muun kasvatusvastuullisen henkilöstön osaamista.

Tasa-arvoa edistävällä hankerahoituksella on palkattu varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen lisähenkilöstöä (yhteensä 8 varhaiskasvatuksen opettajaa, 1 varhaiskasvatuksen erityisopettaja, 1 lastenhoitaja ja 4 erityisavustajaa) alueille, jotka täyttävät Opetushallituksen asettamat indikaattorit (30–54-vuotiaiden vain perusasteen suorittaneiden osuus ikäluokasta, työttömyysaste ja vieraskielisten osuus). Lisäresursseilla on voitu tarjota yksilöllistä tukea arjen tilanteissa, kun hanketyöntekijät ovat toimineet samanaikaistyöntekijöinä tukea tarvitsevien lasten rinnalla ja ovat ohjanneet pedagogisia pienryhmiä. Pienryhmissä painopiste on ollut: lasten kielelliset taidot, S2 -opetus, leikkitaidot, kaveritaidot, sosiaaliset taidot, tunne- ja vuorovaikutustaidot, tuki vetäytyville lapsille.

Varhaiskasvatuksen opettaja (vakituinen työntekijä), joka on koulutettu tunnetaito-ohjaaja, on vuoden 2022 aikana pitänyt päätoimisesti tunnetaitokerhoja lapsiryhmille eri päiväkodeissa. Lisäksi hän on pitänyt koulutusta henkilökunnalle lasten tunnetaitojen ohjaamiseen liittyen niissä tiimeissä, joissa on ollut tunnetaitokerhoja.

Hankerahoituksella toteutettuna uusien toimintamallien (matalan kynnyksen perheiden tuki ja lasten tunne- ja vuorovaikutustaidot) kehittäminen on ollut mahdollista ja tavoitteena on, että ennaltaehkäisevä toiminta vähentää erityispalvelujen tarvetta.

Ennaltaehkäisevää palvelua varhaiskasvatuksessa:

Hankerahoituksella on kehitetty uusia toimintamalleja. Lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä on tuettu, millä on ollut vaikutusta häiriökäyttäytymisen ehkäisemisessä.

Tarvitaan kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistä arviointia ennaltaehkäisyn vaikutuksista lasten sosiaali- ja terveystalouden tarpeeseen.

Perusopetus

Kouluterveyskyselyn tulokset käsitellään TEA-viisarin mukaan hyvin henkilöstökokouksissa (aineisto päivitetty 18.10.2022) <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index> Pistemäärä on 88 (max 100, valtakunnallinen arvo 85). Kyselyn tulokset on käsitelty sivistyslautakunnan iltakoulussa. Kaupungin toimielinten pöytäkirjoista ei löydy kouluterveyskyselyn tulosten esittelyä. Hyvinvointikertomuksessa nostetaan esille joitakin kouluterveyskyselyn tuloksia.

TEA-viisarin mukaan luottamushenkilöille raportoinnissa on kehitettävää. Tarkastuslautakunnalle annetun tiedon mukaan mielenterveys-, päihde- ja väkivaltakoordinaattori on esitellyt tuloksia eri tahoilla ja tehnyt koosteen esiteltäväksi myös mm.

- opiskeluhuollon ohjausryhmälle
- perusturvan ohjausryhmälle
- kaupungin hyvinvointityöryhmälle (HYRY).

Kooste kouluterveyskyselyn tuloksista lautakunnille esiteltäväksi on tehty viimeksi 9.6.2022 ja siinä on huomioitu myös koulukohtaisia tuloksia.

Lasten ja nuorten vanhemmille on suunnattu avoin *Päihteet teemailta*, joka toteutetaan vuosittain ja jossa esitellään myös kouluterveyskyselyn tuloksia (Kouluterveyskyselyn kertomaa nuoristamme).

Tilinpäätöstietojen mukaan kouluterveydenhuollon lääkärin tarkastuksista toteutui 97 % (1., 5. ja 8. luokan laajat terveystarkastukset). Kokonaisuutena terveydenhoitajien sekä laajoista että määräaikaisista tarkastuksista toteutui 95 prosenttia.

Kouluterveyskyselyn tulosten raportointi ja jatkotoimenpiteet:

Kouluterveyskyselyn tulosten raportointi päätöksentekijöille tulisi olla systemaattisempaa ja eri kuulijoille sovitumpaa. Tuloksista tehtyjen johtopäätösten tulee linkittyä kiinteästi talouden ohjaukseen ja johtamiseen, mikä edellyttää, että tiedon tuottamiselle luodaan selkeät rakenteet, toimintakäytännöt ja vastuuhenkilöt. Tiedon tulee olla palvelutuottajien paremmin hyödynnettävissä.

Kouluruokailun toteuttamisessa on parannettavaa (Lähde: TEA-viisari alla).

Taulukko 9: Kouluruokailun laatupisteet Jyväskylässä suhteessa koko maahan (TEA-viisarin tiedot vuodelta 2021, <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=PkOPP>).

Pisteet	Jyväskylä	Koko maa
Muut ydintoiminnot	55	54
Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet	85	70
Kouluruokailu	26	38

Kouluruokailuun varattu aika vaihtelee jonkin verran kouluittain. Ruokailuun ja siihen liittyvään välituntiin varataan kouluissa noin puoli tuntia. Käytettävissä olevaan aikaan vaikuttavat kuitenkin paljon muun muassa ruokasalien koko, koulun oppilasmäärä, oppilaiden ikä, koulun keittiön edellyttämät tauot.

Taulukko 10: Kouluruokailun syömiseen varatun ajan pituus (TEA-viisarin tiedot vuodelta 2021, <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=PkOPP>).

Pisteet	Jyväskylä	Koko maa
Kouluruokailu	26	38
Ensimmäisen lounaan ajankohta i	13 <i>Paljon kehitettävää</i>	30 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>
Syömiseen varatun ajan pituus i	39 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>	45 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>

Tarkastuslautakunnan kuulemisessa saaman tiedon mukaan kouluruokailun kehittämisen haasteet liittyvät usein koulujen ruokailuun varattuihin fyysisiin tiloihin. Koulujen oppilasmäärien kasvaessa ruokasalien oppilaspaikkoja ja keittiöiden tiloja tai laitekantaa ei ole voitu aina lisätä tarpeen vaatimalla tavalla. Tällöin koulut joutuvat tiivistämään ruokailuaikatauluja ja porrastamaan ruokailuja siten, että ne eivät palvele oppilaiden koulupäivän rakennetta parhaalla tavalla.

Koululounas jäi syömättä koronavuonna 2021 suuremmalla osalla 8. ja 9. luokan oppilaista kuin vertailuvuonna 2017.

Taulukko 11: Kouluterveyskyselyn tuloksia koululounaan syömisestä, (Sotkanetin tiedot <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=354>)

Indikaattori		Vuosi 2017	Vuosi 2021
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (sisältyy sekä kunnan että hyvinvointialueen asetusluonnokseen)	Koko maa	29,8	34,4
	Keski-Suomi	23,5	29,5
	Jyväskylä	20,2	28,6

Peruskoulun hyte-kertoimen prosessi-indikaattorissa on yhtenä kriteerinä kouluruokailun toteutus

Kouluruokailussa lapsille ja nuorille opetetaan terveyttä, ruokailutapoja sekä suomalaista ruokakulttuuria. Kouluruokailu ajoitetaan ja porrastetaan siten, että kaiken ikäisille oppilaille tarjoutuu mahdollisuus oikea-aikaiseen ja rauhalliseen syömiseen. Makeisia, virvoitusjuomia tai sokeroituja mehuja ei ainakaan koulu-aikana ole säännöllisesti tarjolla. Oppilaan yksilölliset ravitsemukseen tai sairauden hoitoon liittyvät tarpeet sovitaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon kanssa.

Jyväskylässä toimii varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja Kylän Kattauksen yhteinen ruokakasvatustyöryhmä. Työryhmä kokoontuu kolme kertaa vuodessa ja ryhmässä käsitellään ajankohtaisia ryhmän jäseniä ja arjessa nousevia askarruttavia asioita sekä vanhemmilta tulleita palautteita ja kehitysehdotuksia, joihin pyritään löytämään ratkaisu.

Kouluruokailun toteutus:

Mitä keinoja kaupungilla on kouluruokailun toteutuksen parantamiseksi, jotta ainakaan syömiseen varatun ajan lyhyys ei vähentäisi ruokailua?

Koulu-uupumus on kasvanut merkittävästi 8. ja 9. luokan oppilailla ja tyytyväisyys elämään on heikentynyt. Vuoden 2021 tuloksissa näkyy koronapandemian vaikutus.

Taulukko 12: Kouluterveyskyselyn tuloksia (Sotkanetin tuloksia <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=354>)

Indikaattori		Vuosi	
		2017	2021
Koulu-uupumus, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Koko maa	13,8	20,3
	Keski-Suomi	12,5	18,0
	Jyväskylä	11,2	18,6
Tyytyväinen elämäänsä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (sisältyy sekä kunnan että hyvinvointialueen asetusluonnokseen)	Koko maa	75,1	68,1
	Keski-Suomi	75,6	71,4
	Jyväskylä	75,6	72,0
Tyytyväinen elämäänsä, % 4 ja 5. luokan oppilaista (sisältyy sekä kunnan että hyvinvointialueen asetusluonnokseen)	Koko maa	90,3	85,1
	Keski-Suomi	91,8	85,8
	Jyväskylä	92,0	85,6
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista (sisältyy sekä kunnan että hyvinvointialueen asetusluonnokseen)	Koko maa	12,2	19,4
	Keski-Suomi	12,3	17,2
	Jyväskylä	11,6	17,8

Ahdistuneisuus on lisääntynyt. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus -indikaattori kuvaa nuorten mielen-terveyttä. Ahdistuneisuus on nuorilla yleisimpiä mielenterveyden ongelmia. Lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat rasittavat hoitojärjestelmää erityisesti yleisyyden ja pitkäkestoisuuden vuoksi. Ohime-nevillä ahdistuksen tunteilla ei ole taloudellisia vaikutuksia. Ahdistushäiriö vaikeuttaa nuoren pärjäämistä opiskelussa ja muista iänmukaisista haasteista suoriutumista. Ahdistushäiriö altistaa myös masennuksen ja mahdollisesti päihdehäiriön synnylle, jotka voivat vaikeuttaa myöhempää työelämään pääsyä tai siitä suoriutumista.

Kiusaamisen ehkäiseminen

Koulukiusaamista kokeneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä ei ole vähentynyt, vaikka asiaan on kiinnitetty huomiota.

Taulukko 13: Kouluterveyskyselyn tuloksia (Sotkanetin tuloksia <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=354>)

Indikaattori		Vuosi	
		2017	2021
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (sisältyy kunnan asetusluonnokseen)	Koko maa	5,8	6,0
	Keski-Suomi	5,5	6,5
	Jyväskylä	5,0	6,7
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (sisältyy kunnan asetusluonnokseen)	Koko maa	7,3	7,9
	Keski-Suomi	7,0	8,1
	Jyväskylä	7,1	7,9

Tarkastuslautakunnalle annetun selvityksen mukaan Jyväskylän kaupungin perusopetuksen kouluilla on 1.10.2022 otettu käyttöön kiusaamisen vastainen toimintamalli. Yhdenmukaiset toimintatavat kaikille kouluille vahvistavat oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Toimintamallin tavoite on, että jokainen Jyväskylässä asuva lapsi ja nuori saa kasvaa, kehittyä ja oppia turvallisessa oppimisympäristössä, jossa ennaltaehkäistään kiusaamista sen kaikissa muodoissa ja puututaan siihen suunnitelmallisesti. Kiusaamistilanteita seurataan riittävän kauan ja oppilaille tarjotaan jälkitukea yhteistyössä oppilashuollon kanssa.

Jyväskylän kaupungin perusopetuksen kiusaamisen vastainen toimintamalli on tehty osana sitouttavaa kouluyhteistyötä, jonka kehittämistyö on osa opetus- ja kulttuuriministeriön kiusaamisen vastaisen toimintaohjelman toteutusta. Kiusaamisen vastainen työ rakentuu yhteisöllisen ja kunnioittavan toimintakulttuurin osana. Jotta kiusaaminen, häirintä, syrjintä ja yksinäisyys saadaan vähenemään, jokaisen

aikuisen tulee puuttua kaikentyypiseen kiusaamiseen matalalla kynnyksellä ja ottaa se vakavasti. Myös kertaluonteisiin tilanteisiin tulee puuttua.

Luokissa kehitetään ryhmädynamiikkaa ja ehkäistään yksinäisyyttä tietoisesti panostaen tutustumiseen, ryhmäytymiseen sekä turvallisen ja kannustavan ilmapiirin luomiseen. Kaveritaitoja ja turvataitoja käsitellään osana hyvinvoinnin vuosikelloa, joka on otettu käyttöön elokuussa 2022. Hyvinvoinnin vuosikello vahvistaa oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Hyvinvointitaidot ovat ennaltaehkäiseviä mielenterveystaitoja, jotka tukevat oppimista, lisäävät yhteisöllisyyttä ja auttavat oppilaita kiinnittymään kouluun sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista.

Kiusaamisen vastaisen toimintamallin kehittämistyöhön on osallistettu rehtorit, opettajat, oppilaat ja huoltajat. Oppilashuoltoa on konsultoitu. Perusopetuksen kiusaamisen vastaisen toimintamallin vaikuttavuutta arvioidaan oppilas-, koulutyytyväisyys- ja kouluterveyskyselyiden avulla. Kouluilla on myös omia kiusaamiseen liittyviä kyselyjä, joista koulut saavat tietoa oman yksikön tilanteesta ja kiusaamisen vastaisen työn vaikutuksista. Kiusaamisen esiintymistä ja kiusaamisen vastaisen työn toteutumista seurataan koulun tasolla ja arvioidaan lukuvuosittain. Kiusaamisen vastaisen toimintamallin vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että koko henkilöstö, oppilaat ja huoltajat saadaan sitoutumaan yhteiseen toimintamalliin. Henkilökunta on perehdytetty yhteiseen toimintamalliin, ja lisäksi järjestetään kiusaamiseen, hyvinvointiin ja koulupoissaoloihin liittyviä vapaaehtoisia koulutuksia. Jokaiseen kouluun on nimetty lukuvuoden 2022-2023 ajaksi hyvinvointiyhdyshenkilö/-henkilöt, joille on määritelty erillinen korvaus lisätehtävästä. Yhdyshenkilöt tekevät verkostotyötä, koordinoivat toimintaa omalla koulullaan sekä auttavat kiusaamisen vastaisen toimintamallin ja hyvinvoinnin vuosikellon juurruttamisessa koulun arkeen.

Kiusaamisen ja yksinäisyyden ehkäiseminen:

Kiusaamisen ja yksinäisyyden ehkäisyyn on perusopetuksessa kehitetty keinoja/toimintatapoja. Keinojen vaikuttavuudesta olisi hyvä tehdä säännöllisiä kyselyjä oppilaille.

Kolmiportainen tuki

Tehostettua tukea saavia oppilaita oli 20.9.22 tilastointipäivän mukaisesti 15,2 prosenttia ja erityistä tukea 8,3 prosenttia perusopetuksen oppilasmäärästä. Vastaavat valtakunnalliset luvut olivat 13,5 prosenttia ja 9,4 prosenttia. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden määrä on kasvanut tasaisesti noin yhden prosenttiyksikön verran vuosittain.

Varhaista tunnistamista, tuen suunnittelua ja sen järjestämisen tapoja on selkiytetty säännöllisin kolmiportaisen tuen koulutuksin ja 1.8.2022 käyttöön otetun tuen suunnitteluun ja kirjaamiseen liittyvän kaupunkitasoisen ohjeistuksen avulla.

Kolmiportaisen tuen rakenteita ja toimintamalleja on uudistettu ja edistetty oppimisen ja koulunkäynnin kehittämissuunnitelman (2019-2023) mukaisesti. Tuen palvelurakenteita on pyritty kehittämään monipuolisesti siten, että jokaisella neljällä perusopetuksen alueella lasten ja nuorten mahdollisuus saada riittävä ja oikeanlaista tukea toteutuisi omassa lähikoulussa tai alueella. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä on vahvistettu joustavaa koulun alun toimintaa kehittämällä. Esi- ja alkuopettajien sekä erityisopettajien yhteistyö on mahdollistanut yksilöllisten opinpolkujen jatkumon rakentumisen yhä useammin.

Erityisen tuen oppilaille tarjottavaa tukea on vahvistettu lisäämällä systemaattisesti ala- ja yläkoulujen pienryhmäresurssia. Vuonna 2022 osoitettu lisäresurssi Jyskän- ja Huhtasuon- ja Kilpisen yhtenäiskouluun on mahdollistanut pienryhmätoiminnan entistä vankemmin. Alkuvuonna 2023 kaikissa yläkouluissa on pienryhmätuen mahdollisuus.

Vaativan erityisen tuen rakenteita on vahvistettu lisäämällä Tikkakosken yhtenäiskouluun autismiopetuksen ryhmä. Lisäksi pitkäkestoista psyykkistä tukea tarvitseville 5.-9.-luokkalaisille oppilaille on perustettu toinen Emo-luokka Mankolan yhtenäiskouluun.

Lastensuojelulaitoksiin sijoitettujen laitosten ja -nuorten määrä on kasvanut vuosittain Jyväskylässä. Laitoksiin sijoitettuja 13-19-vuotiaita nuoria on ollut vuonna 2022 noin 110. Lievästi kehitysvammaisille nuorille on perustettu yksilöllisen opetuksen pienryhmä Viitaniemen koulun Voionmaan yksikköön.

Inklusiivista toimintaa on tuettu samanaikaisopettajamallia kehittämällä. Erityisopettaja-luokanopettaja tai erityisopettaja-aineenopettaja -työparityöskentely on mahdollistanut yhdessä opettamisen ja ohjaamisen yhä useammin.

Oppimisen arviointivälineet ja seulontamenetelmät on kaupunkitasoisesti päivitetty ja hankittu kouluille. Kaikilla kouluilla on käytössä sekä äidinkielen (Lukuseula) että matematiikan (Makeko-digi) digitaaliset testit, joiden avulla saadaan oppilaskohtaista, koulukohtaista ja kaupunkitasosta tietoa oppijoiden oppimisesta ja tukitoimien vaikuttavuudesta.

Kolmiportainen tuki:

Onko yhdistettyjen luokkien ja inklusion vaikutuksia koulutyöskentelyyn ja oppimiseen tutkittu? Onko koulunkäyntiavustajia riittävästi, jotta inklusio toteutuu kuten on tarkoitettu? Onko oppilaiden kokemuksia inklusiosta selvitetty?

SIB-vaikuttavuusinvestointi

Lasten ja nuorten vaikuttavuusinvestoinnin (SIB) valmistelu käynnistyi kevään 2021 aikana yhteistyössä sivistyspalveluiden kasvun ja oppimisen, sosiaali- ja terveyspalveluiden, koulutuskuntayhtymä Gradian ja palveltuottajien, Nuorten Ystävät ry ja Vamos Diakonissalaitos, kesken. Toiselle asteelle suunnatut interventiot käynnistyvät keväällä 2021 ja perusopetuksessa syksyllä 2021.

Talousarvion 2022 mukaan SIB-toimintaa jatketaan ja tavoitteena on, että toimenpiteisiin ohjataan vuoden 2022 aikana enimmillään 125 lasta ja nuorta perusopetuksesta ja toiselta asteelta yhteensä. Talousarvion mukaan SIB-hankkeessa on tavoitteena edistää lasten ja nuorten tukitoimien oikea-aikaista ja yksilöllistä kohdentumista sekä osallisuutta. Toimenpiteiden vaikutuksen tulisi näkyä ns. NEETnuorten (No education, employment or training; koulutuksen, työelämän tai harjoittelun ulkopuolella olevien) määrän vähenemisenä kaupungissa.

Vuoden 2022 loppuun mennessä nuoria on ollut 2. asteen interventiopalveluissa yhteensä 73 henkilöä, joista 59 Vamos Diakonissalaitoksen ja 14 Gradian Vivo+ toiminnassa. Vivossa olevat nuoret siirtyvät myöhemmässä vaiheessa Vamoksen tuen piiriin. Nuorten Ystävät ry.:n palveluissa on ollut 60 nuorta tai perhettä. Henkilömääränä asiakkaita on noin 200.

Lapset ja nuoret SIB-hanke ei korvaa kunnallisia palveluita vaan tuo kumppaneiden palvelut toiminnan tueksi. Toimintaa hallinnoi S-Pankin kanssa Lastensuojelun Keskusliitto. Rahasto on perustettu vuonna 2020 ja se puretaan kesällä 2032. Minimisijoitus on 100 000 euroa ja tavoitetuotto sijoitetulle pääomalle 5 prosenttia vuosittain. Verovaroilla maksetaan hankkeiden aikaansaamat tulokset. Mikäli hyvinvointitulokset tai -tavoitteet saavutetaan sopimusten mukaisesti, siitä aiheutuvasta kaupungille koituvasta säästöstä osa palautetaan SIB-rahastoon. Tulospalkkion maksamisen kriteerinä käytetään samoja kriteereitä kuin SIB-hankeeseen lapsia ja nuoria valittaessa (perusopetus: todistus, poissaolot, lastensuojelun tarve), (opinnot/nuoret: toisen asteen työllistyminen, jatko-opinnot).

Lapset SIB-hankkeeseen ohjataan lapsia, joilla on 1) heikko koulumenestys tai 2) luvattomien poissaolojen lisääntymisen vaara tai 3) riskejä, jotka voivat lisätä tarvetta lastensuojelun tukeen. SIB-hankkeessa on vahva ennalta ehkäisevä ulottuvuus, joten ohjautumisen kannalta on tärkeää, etteivät lapsen ja perheen haasteet ole vielä kasaantuneet. Oppilaan ja hänen perheensä ohjautuminen hankkeeseen toteutuu pääsääntöisesti lapsen oman opettajan tai esimerkiksi oppilashuollon kautta. Ohjautuminen hankkeeseen aloitetaan jo lapsen ollessa 5. luokalla, jolloin perheelle tarjotaan mahdollisuutta lähteä toimintaan mukaan. Varsinainen työskentely käynnistyy aina 6. luokan syksyllä. Työskentely perheen kanssa jatkuu 9. luokan päättymiseen asti.

Lapsia ja perheitä tavataan yksilöllisesti, ryhmissä ja erilaisissa tapahtumissa. Ryhmämuotoinen tuki on ollut suosittua. Lapsille ja vanhemmille on omia ryhmiä, mutta myös yhteisiä retkiä ja tapahtumia. Ryhmätoimintaa lisätään pikkuhiljaa perheiden tarpeiden mukaan. Ryhmätoiminnan kautta on saatu muun muassa vahvistettua perheen vuorovaikutusta yhteisen keskustelun ja tekemisen avulla. Lasten koulunkäyntiä on tuettu avustamalla opiskelutekniikoiden harjoittelussa, läksyjen tekemisessä ja opastamalla vanhempia tukemaan lapsiaan opiskelussa.

Hankkeeseen ohjautumisessa on tärkeää tehdä yhteistyötä oppilas- ja opiskeluhuollon kanssa (hyvinvointialue ja kunta -yhteistyö). Yhteistyössä on tärkeää tunnistaa mm.:

- resurssien vapauttaminen korjaavasta työstä edistävään ja ehkäisevään työhön,
- apua vaille jäävien kohderyhmien tunnistaminen ja tuen mahdollistaminen,
- lapsiperheiden hyvinvoinnin vaikuttavuuden todentamisen tavat.

Palvelun vaikutusten arvioinnissa lapselle ja hänen perheelleen on käytössä 3X10D mittaristo, joka täytetään lapsen ja vanhempien osalta heti toimintaan mukaan tultaessa, 4 kuukautta aloituksesta ja sen jälkeen puolivuositain. Mittarilla pystytään arvioimaan nuoren ja vanhemman fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Vamos-nuortenpalvelun työntekijöiden haastatteluissa todettiin, että hankkeeseen on ohjautunut aika huonokuntoisia nuoria, joilla opinnot ovat jo keskeytyneet. Tällöin SIB:istä aletaan hakea uutta alkua opintoihin. Oppilaan huoli tulisi tunnistaa varhaisemmassa vaiheessa. Neuropsykologisiin tutkimuksiin ei ole ollut niin suurta tarvetta kuin aluksi ennakoitiin. Opintojen keskeyttämisen syyt ovat usein seikkoja, jotka liittyvät päihteisiin, ihmissuhdeongelmiin, yksinäisyyteen tai aikaisempiin kiusatuksi tulemisen kokemuksiin.

Oleellista on, että tarpeen mukaiseen palveluun pääsisi varhaisemmassa vaiheessa kuin jonkin palvelun ”statuksella”, tai lain perusteella. Etsivä nuorisotyö löytää nuoria, SIB-hanke toteuttaa pitkäkestoisen intervention. Yhteistyö toimii, mutta yhä edelleen tarvitaan tehokkaampaa koordinaatiota nuorten palvelujen tuottamisessa.

Vamos-palvelun vaikutuksia nuoreen arvioidaan 10 kohdan koetun hyvinvoinnin mittaristolla. Palvelun vaikuttavuuden seuranta on systemaattista ja vakuuttavaa. Nuorten hyvinvoinnin muutokset esitetään havainnollisesti.

SIB-vaikuttavuusinvestointi:

Perheiden/lasten ja nuorten ja palvelujen tuottajien kokemukset SIB-vaikuttavuusinvestoinnista ovat olleet myönteisiä. Muun muassa vielä varhaisemmallalla palveluun ohjaamisella voidaan tuloksia parantaa.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto lasten ja nuorten hyvinvoinnin muutoksista ja kehittämissuhteet

Kiusaamisen ja yksinäisyyden tunnistamisen keinoja on kehitetty. Vaikuttavuudesta olisi hyvä saada tietoa esimerkiksi kouluterveyskyselyn tulosten raportoinnin yhteydessä.

Kouluterveyskyselyn tulosten / oppilaiden hyvinvointitietojen tulosten raportoinnin päätöksentekijöille tulee olla systemaattisempaa ja eri kuulijoille sovitumpaa. Tuloksista tehtyjen johtopäätösten tulee linkittyä talouden ohjaukseen ja johtamiseen, mikä edellyttää, että tiedon tuottamiselle luodaan selkeät rakenteet, toimintakäytännöt ja vastuuhenkilöt. Tiedon tulee olla palvelutuottajien paremmin hyödynnettävissä.

Kouluruokailun toteuttamista tulee parantaa niin, että useampi nuori syö lounaan.

Onko yhdistettyjen luokkien ja inklusion vaikutuksia koulutyöskentelyyn ja oppimiseen tutkittu? Onko koulunkäyntiavustajia riittävästi, jotta inklusio toteutuu kuten on tarkoitettu? Onko oppilaiden kokemuksia inklusiosta selvitetty?

SIB-vaikuttavuushankkeen tulokset ovat rohkaisevia, varhaisemmalla palveluun ohjaamisella voidaan tuloksia parantaa. Miten vaikuttavuusinvestoinnin alkuperäinen tavoite näyttäisi toteutuvan eli vaikutus NEET-nuorten määrän (koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten määrään)?

Tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitusta selvittämään nuorten tuen palvelukokonaisuuden; tuen muodot ja niiden vaikuttavuuden.

4.2 KAUPUNGIN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN KUSTANNUKSET

Arviointikysymys:

- Miten kaupunki käyttää voimavaroja hyvinvointia ja terveyttä edistäviin palveluihin suhteessa vertailukaupunkeihin?

Investointeja asukkaiden hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen on kerätty kuntien tilinpäätöstiedoista ensimmäistä kertaa vuoden 2021 tilinpäätöstiedoista Tutkihallintoa.fi -sivustolle.

Alla on lueteltu kuntien tilinpäätöstietojen mukaiset palveluluokat, joiden mukaiset kustannukset on otettu mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaissummaan.

Taulukko 14: Palveluluokat, joiden mukaiset kustannukset on laskettu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelukokonaisuuteen vuoden 2021 tilinpäätöstietojen perusteella, <https://www.tutkihallintoa.fi/>.

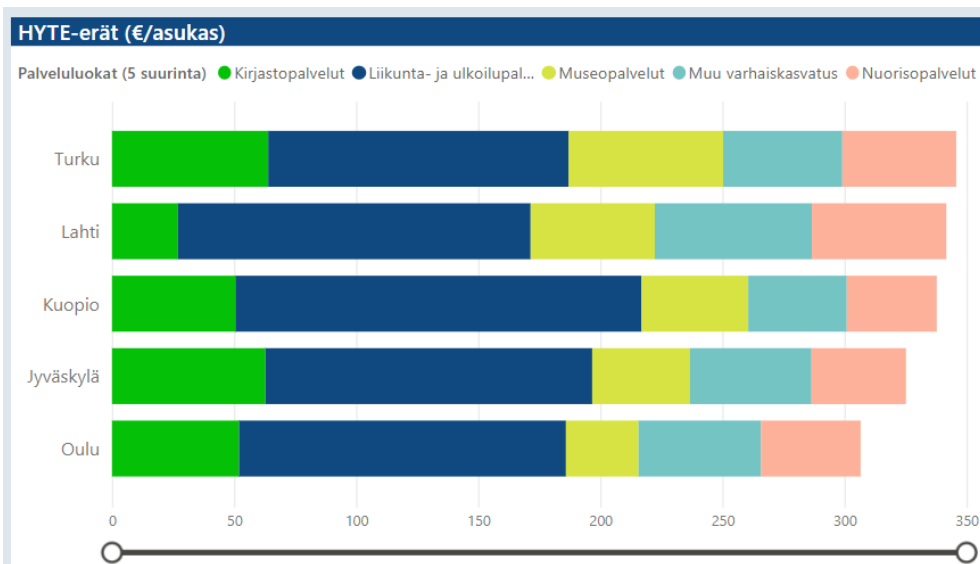
<p>Palveluluokka</p> <p>Aamu- ja iltapäivätoiminta Asuntojen vuokrauspalvelut Erittelemätön ympäristöterveydenhuolto Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut ja tuki Kansalaisopistokoulutus Kansalaisopiston kotoutumissuunnitelmakoulutus Kansanopistokoulutus Kesäyliopistokoulutus Kirjastopalvelut Kunnallinen rakennuttaminen Kuntouttava työtoiminta Liikunnan koulutuskeskuksen antama koulutus Liikunta- ja ulkoilupalvelut Museopalvelut Musiikkipalvelut Muu opetus- ja kasvatustoiminta Muu oppilashuolto Muu varhaiskasvatus Nuorisopalvelut Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut Puistot ja viheralueet Ruokailu Taiteen perusopetus Teatteri-, tanssi- ja sirkuspalvelut Terveystieteiden edistäminen ja valvonta Tupakkalain valvonta Visuaalisen taiteen palvelut Yleisen kulttuuritoiminnan palvelut Yleishallintopalvelut Ympäristönsuojelun kehittämis- ja edistämistehtävät</p>	<p>Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut sekä kuntouttava työtoiminta ovat siirtyneet hyvinvointialueen järjestettäväksi vuoden 2023 alusta.</p>
<p>Tähän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaissuuteen Jyväskylän kaupunki käytti 76 miljoonaa euroa, 531 euroa/asukas vuonna 2021.</p>	

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannusten osuus koko maassa on noin 2,9 miljardia kuntien kaikista kustannuksista. Jyväskylän kaupunki käytti tähän palvelukokonaisuuteen 76 miljoonaa euroa, 531 euroa/asukas tilinpäätöstietojen 2021 mukaan.

Taulukko 15: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannusten osuus vertailukaupungeissa (Lähde: Tutkiahallintoa.fi -sivusto, tilinpäätöstiedot vuodelta 2021)

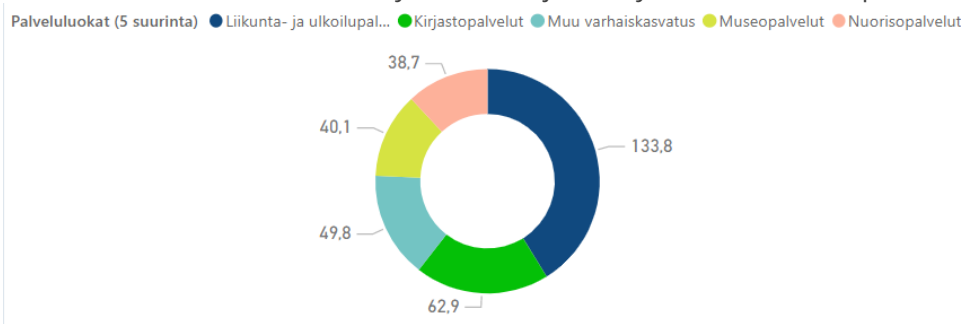
Vuosi 2021	HYTE-kustannusten osuus kokonaiskustannuksista % (tuloslaskelmasta)	HYTE-erät yhteensä M€	HYTE-erät €/as
Koko maa	5,5	2 880 000 000	521,52
Jyväskylä	8,0	76,17	531,12
Espoo	9,6	195,72	668,46
Lahti	9,7	76,69	639,15
Kuopio	7,6	68,18	567,20
Tampere	7,2	135,49	562,19
Turku	6,9	101,81	523,73
Oulu	7,5	107,94	520,63
Vantaa	7,2	113,84	479,87

Alla viiden suurimman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluluokan osuudet Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa.

Kuvio 6: Viisi suurinta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluluokkaa Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa. (Lähde: Tutkiahallintoa.fi)

Alla euro/asukas suurimmista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluluokista Jyväskylässä.

Kuvio 7: Kustannukset suurimmista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluluokista Jyväskylässä, €/asukas. (Lähde: Tutkiahallintoa.fi)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sijoitettu raha: Jyväskylä sijoittaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen vähemmän rahaa suhteessa vertailukaupunkeihin Lahteen tai Kuopioon.

4.3 YHTEENVETO ASUKKAIDEN HYVINVOINNIN MUUTOKSISTA JA RAHOITUSPOHJASTA

Hyvinvointialueen ja kuntien hyvinvointikertomusten perusteella luodaan tilannekuvaa asukkaiden hyvinvoinnista. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnissa oikea aikaisilla interventioilla ja sujuvalla eri palveluntarjoajien yhteistoiminnalla on merkitystä palveluiden vaikuttavuuteen ja taloudellisuuteen.

Kaupunginvaltuuston tammikuussa 2023 päättämä hyvinvointisuunnitelma perustuu 3.10.2022 annetun asetusluonnoksen mukaisten indikaattoreiden ja kaupungin itsensä päättämien hyvinvointitavoitteiden ja -mittareiden seurantaan, mikä antaa perustan seurata ja arvioida asukkaiden hyvinvoinnissa tapahtuneita muutoksia pitkällä aikajaksolla.

Valtuusto hyväksyi hyvinvointisuunnitelman 23.1.2023/1 vuosille 2023 – 2026 ja seuraavat erillisohjelmat:

Kotoutumisen edistämishjelma (KV 30.5.2022/54), Asunnottomuuden puolittamisohjelma (KV 13.6.2022/63), Köyhyysohjelma (KV 29.8.2022/71), Ikäystävällinen Jyväskylä -ohjelma (KV 29.8.2022/ 72), Jyväskylän yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma (KV 29.8.2022/73) ja Osallisuushjelma (KV 26.9.2022/91)

HYTE-kertoimen mukaiseen valtionosuuden määrään vaikuttaa myös tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa tekemä valtuustokausittainen arviointi kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumisesta.

Kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöstä annettiin 3.10.2022 asetusluonnos, mikä sisältää 68 indikaattoria, joista 30 kuvaa hyvinvoinnin tilaa, 17 tehtyjä toimenpiteitä kunnassa, 16 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita kunnassa. Rakenteita kuvaavista indikaattoreista osa on laadullisia.

Sotkanetistä <https://sotkanet.fi> vuosilta 2017-2021 saatavien tietojen perusteella osa hyvinvointi-indikaattoreista osoittaa positiivista ja osa negatiivista muutosta jyvaskyläläisten asukkaiden hyvinvoinnissa.

Systemisessä/monen toimijan palvelujärjestelmässä on erityisen tärkeää tuottaa tietoa, jota on tulkittu keskinäisriippuvuuksista käsin. Keski-Suomen hyvinvointialueen ja alueen kuntien on tärkeää tehdä yhteistä analyysia ja tulkintaa hyvinvointia kuvaavien mittareiden antamasta informaatiosta.

Miten hyvinvointialue hyödyntää kuntien hyvinvointikertomuksia?

Jyväskylän kaupungin hyvinvointikertomus on asiakirja, jossa raportoidaan myös yhdyspintojen palvelujen vaikuttavuudesta. Se voisi sisältää myös tietoa toimijoiden rahoitusosuuksista palvelukokonaisuuksiin.

Tarkastuslautakunta kävi läpi asetusluonnoksen mukaiset hyvinvointi-indikaattorit (liite). Osa hyvinvointi-indikaattoreista osoittaa positiivista, osa negatiivista muutosta, kun mittauspisteiksi otetaan vuodet 2017 ja 2021 (vuoden 2022 tiedot ovat saatavissa kesäkuussa 2023).

Miten kaupunki ottaa taloussuunnittelussa huomioon asukkaiden hyvinvoinnissa tapahtuvat muutokset?

Määrärahojen kohdentamisessa palvelukokonaisuuksille (lapset, nuoret, työikäiset, ikääntyneet) tarvitaan entistä enemmän tietoa eri toimijoiden roolista palvelujen tuottamisessa. Miten tämä otetaan huomioon tiedolla johtamisessa?

Hyvinvointikertomuksissa on oleellista raportoida pidemmän aikavälin muutostrendeistä suhteessa siihen, miten kaupunki on käyttänyt voimavaroja hyvinvointia edistäviin toimenpiteisiin.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto hyvinvointiin ja terveyteen investoimisesta ja kehittämis ehdotukset

Jyväskylän kaupunki käyttää hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen eli luvussa 4.2 kuvattujen palveluluokkien mukaisiin palveluihin rahaa 531 euroa per asukas. Valtuustolle olisi hyvä raportoida, miten hyvinvointikertomuksen tieto asukkaiden hyvinvoinnin muutoksista otetaan huomioon talousarviovalmistelussa.

Voisiko osana kaupungin talouden sopeuttamisohjelmaa rakentaa palveluiden kehittämissalkkua, johon liitettäisiin sopeuttamis- /kehittämistoimenpiteet eurovaikutuksineen ja niihin liittyvät henkilöstömuutokset?

4.4 KESKI-SUOMEN TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI - HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Tämä luku on Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien puheenjohtajien verkostossa tehty yhteinen arviointi. Arvioinnin tavoite on tuottaa Keski-Suomen hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille tietoa keskeisistä yhdyspinnoilla tapahtuvista toiminnoista, joiden onnistumisella on merkitystä hyvinvointialueen ja kuntien talouteen sekä asukkaiden saamiin palveluihin.

Tarkastuslautakunnat ovat sopineet toimintakäytännöistään ja vuosittaisista temaattisista arviointikokonaisuuksistaan. Vuoden 2022 arviointiin valittiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusperusteen eli HYTE-kertoimen perusteella kunnille ja hyvinvointialueelle jaettavan valtion rahoituksen tarkastelu. HYTE-kertoimen mukaisista indikaattoreista valittiin tarkempaan tarkasteluun ne, jotka liittyvät **työllisyyden edistämiseen**.

Kuntien valtionosuuksiin ja hyvinvointialueiden valtion rahoitukseen on tullut vuoden 2023 alusta alkaen uusi laskentatekijä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustinraha, jonka suuruus nousee, mikäli muutos HYTE-kertoimen mukaisissa indikaattoreissa on positiivinen. Kuntia ja hyvinvointialueita ei verrata keskenään, vaan rahoitusperusteena käytetään oman toiminnan muutosta. Kunnan järjestämä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö vaikuttaa hyvinvointialueen indikaattoreihin ja hyvinvointialueen järjestämät palvelut puolestaan kuntalaisten hyvinvointiin ja sitä mittaaviin indikaattoreihin.

Arviointikysymykset:

- Mikä on HYTE-kertoimen rahoitusosuus Keski-Suomen kunnille ja hyvinvointialueelle?
- Mistä indikaattoreista HYTE-kerroin muodostuu?
- Mikä on Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tilannekuva **taulukon 16** mukaisissa työllisyyden edistämisen indikaattoreissa?

HYTE-kertoimen rahoitusosuus

HYTE-kertoimen perusteella kunnille ja hyvinvointialueelle jaettava valtion rahoitus on merkittävä. HYTE-kertoimen perusteella jaetaan noin 1 prosentti hyvinvointialueiden valtion rahoituksesta ja yhtä lailla sen perusteella jaetaan kaikkien Suomen kuntien kesken noin 100 miljoonaa euroa. Keski-suomalaisien kuntien osuus tästä on noin 5,0 miljoonaa euroa, ja hyvinvointialueelle jaettava valtion rahoitus on suuruudeltaan noin 10,75 miljoonaa euroa.

Kunnille HYTE-kertoimen perusteella kohdistuva valtion rahoitus on keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti, vaihteluvälin ollessa 7,50 eurosta 22 euroon.

HYTE-kerroin vaikuttaa laskentaperusteena valtion rahoituksen määrään kunnissa heti vuodesta 2023 lähtien, mutta hyvinvointialueen kohdalla vasta vuodesta 2026 lähtien. Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021 tuli voimaan vuoden 2023 alusta, mutta siinä kuvattua HYTE-laskentaperustetta sovelletaan lain 33 § mukaisesti kuitenkin vasta vuoden 2026 alusta. Vuosina 2023–2025 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella määräytyvä summa jaetaan hyvinvointialueille asukasmäärän mukaisesti.

[HYTE-kerroin - kannustin hyvinvointialueille - THL](#)

Taulukko 16: Alla olevassa taulukossa on HYTE-kertoimen osuus Keski-Suomen kunnissa vuonna 2021 (lähde: Sotkanet.fi) ja vuonna 2023 (Lähde: Kuntaliiton valtionosuuslaskuri, väestön määrä molemmissa sarakkeissa vuodelta 2021).

Kunta	HYTE-osuus vuonna 2021, €	HYTE-osuus vuonna 2023, €	Asukasluku 2021	HYTE €/asukas, kaksi ed. saraketta
Hankasalmi	83 826	74 134	4683	15,83
Joutsa	64 371	60 897	4263	14,29
Jyväskylä	2 701 645	3 091 281	144473	21,40
Jämsä	379 526	375 229	19767	18,98
Kannonkoski	16 256	23 374	1311	17,83
Karstula	58 120	66 119	3774	17,52
Keuruu	170 918	161 929	9443	17,15
Kinnula	19 763	21 462	1581	13,57
Kivijärvi	16 973	18 119	1088	16,65
Konnevesi	34 135	38 929	2586	15,05
Kyyjärvi	23 531	22 073	1232	17,92
Laukaa	306 244	314 362	18788	16,73
Luhanka	7 592	7 687	703	10,93
Multia	17 558	21 820	1488	14,66
Muurame	213 733	188 651	10426	18,09
Petäjävesi	45 975	55 029	3678	14,96
Pihtipudas	55 771	65 694	3873	16,96
Saarijärvi	123 080	131 335	9117	14,41
Toivakka	43 921	32 849	2387	13,76
Uurainen	67 229	71 541	3634	19,69
Viitasaari	108 653	105 025	6070	17,30
Äänekoski	302 247	295 245	18318	16,12

Mikään Keski-Suomen kunta ei vuoden 2023 tiedoilla ole saanut HYTE-kertoimen mukaista maksimimäärää.

HYTE-kertoimen mukaiset indikaattorit kunnassa ja hyvinvointialueella

Kuntien ja hyvinvointialueen HYTE-kertoimet muodostuvat hieman toisistaan poikkeavista indikaattoreista, jotka on kuvattu taulukkoon 17.

Kunnan prosessi-indikaattorit kuvaavat voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille/prosessi-indikaattorit>

Taulukko 17: HYTE-kertoimen mukaiset prosessi- ja tulosindikaattorit kunnassa ja hyvinvointialueella

Kunnissa	
<p>Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 15 indikaattoria kuvaavat kuntajohdon, liikunnan, peruskoulujen sekä kulttuurin toimintaa ja tiedot ovat saatavissa TEA-viisarista. 	<p>Tulosindikaattorit (6 kpl) kuvaavat muutosta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2. Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista 3. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

	<p>5. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>6. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä</p>
--	---

Hyvinvointialueella

<p>Prosessi-indikaattorit kuvaavat toimintaa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lastenneuvolan terveystarkastukset 2. Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset 3. Koulukuraattoriресурssi 4. Koulupsykologiresurssi 5. Lasten rokotukset 6. Alkoholi 7. Tyypin 2 diabetes 8. Työttömien terveystarkastukset 	<p>Tulosindikaattorit (5 kpl) kuvaavat muutosta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoitojaksot ja/tai sairaalassa hoidetut potilaat 2. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä 3. Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta 4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta 5. Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
---	---

Vuoden 2022 teema: työllisyyden edistämisen tilannekuva

Työllisyyden edistäminen kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnoilla tarkoittaa ensisijaisesti vaikeasti työllistyvien aseman parantamista työmarkkinoilla, kuten työttömien terveystarkastusten toteuttamista.

Taulukko 18: Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit kunnassa

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit kunnassa		2017	2021
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (3219)	Koko maa	8,1	7,3
	Keski-Suomi	6,5	6,3
	Jyväskylä	5,8	5,6
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (sama sekä kunnissa että hyvinvointialueella) (234)	Koko maa	2,8	2,7
	Keski-Suomi	2,8	3,0
	Jyväskylä	3,7	3,8
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (306)	Koko maa	6,9	6,3
	Keski-Suomi	7,7	7,0
	Jyväskylä	6,3	5,8

Keski-Suomessa koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten asema ja toimeentulotukea saaneiden työikäisten määrä ei ole parantunut samassa suhteessa kuin koko maassa. Työkyvyttömyyseläkettä saavien työikäisten määrä on vähentynyt samassa suhteessa kuin koko maassa.

NEET-nuorten määrä koko ikäluokasta on korkea (koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, taulukko alla).

Taulukko 19: Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit hyvinvointialueella

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit hyvinvointialueella		2017	2021
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta (5387)	Koko maa	16,9	18,3*
	Keski-Suomi	18,9	19,8*
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta (sama sekä kunnissa että hyvinvointialueella) (234)	Koko maa	2,8	2,7
	Keski-Suomi	2,8	3,0
Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (4837) *Tieto vuodelta 2020	Koko maa	1,2*	1,2
	Keski-Suomi	1,5*	1,4
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä (5274)	Koko maa	2,4	3,5
	Keski-Suomi	1,4	0,6

Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään jää Keski-Suomen kohdalla huomattavasti alle koko Suomen keskiarvon. Työttömien terveystarkastukset ovat toteutuneet keskimäärin muuta maata heikommin.

Terveydenhuoltolain (1326/2010,13 §) mukaan työttömien terveyspalvelujen keskeisiä elementtejä ovat

- terveystarkastus ja terveysneuvonta
- työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ja tukeminen
- ja niiden edellyttämä moniammatillinen yhteistyö.

Työttömien työ- ja toimintakykyä täytyy arvioida asiakkaan tarpeen mukaan työttömyyden eri vaiheissa perusterveydenhuollossa ja tarpeen vaatiessa erikoissairaanhoidossa. Tarvittaessa henkilöt on ohjattava hoitoon tai lääkinnälliseen, ammatilliseen tai sosiaaliseen kuntoutukseen.

Tarkastuslautakuntien yhteenveto hyvinvointiin ja terveyteen investoimisesta ja kehittämisehdotukset hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille

HYTE-kertoimen mukainen rahoitusosuus hyvinvointialueelle ja kunnille on merkittävä. HYTE-kerroin muodostuu mittareista, joiden osoittaman tilanteen parantamisella on vaikutusta kunnan ja hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen.

HYTE-kertoimeen sisältyvät hyvinvointiteemat ovat keskeisiä kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnassa, sillä sekä kuntien että hyvinvointialueen toimenpiteet vaikuttavat asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilaan.

Työllisyyden edistäminen muodostaa merkittävän osan HYTE-kertoimesta. Keski-Suomen luvut poikkeavat työllisyyden edistämässä muusta Suomesta, erityisesti työttömien terveystarkastusten osalta.

Kysymys kuntien ja hyvinvointialueen hallituksille: Mihin yhdyspintayhteistyöhön kunnat ja hyvinvointialue aikovat ryhtyä työllisyyden edistämiseen liittyvien HYTE-indikaattoreiden parantamiseksi?

4.5 KESKI-SUOMEN TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI - TYÖHYVINVOINNIN TUKEMINEN

Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat arvioineet kuntien vuoden 2021 henkilöstökertomuksissa raportoituja henkilöstön työhyvinvoinnin kannustimia. Kuntien henkilöstökertomuksista on poimittu toimenpiteitä, jotka tukevat työyhteisön ihmislähtöisyyttä, työn tekemisen merkityksellisyyttä ja työntekijöiden sujuvia arjen käytäntöjä.

Arviointikysymykset:

- Miten kunnat ja hyvinvointialue yhdessä edistävät työhyvinvointia ja Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen vetovoimaisuutta työnantajana?
- Millaisia työhyvinvointia edistäviä käytäntöjä on tähän mennessä käytetty kunnissa?

Taulukko 20: Keski-Suomen kuntien henkilöstökertomuksista 2021 poimittuja keinoja tukea henkilöstön työhyvinvointia

Ihmislähtöisyys	Merkityksellinen työ	Sujuvat arjen käytännöt
<p>Osaamisen jakamisen menetelmät</p> <ul style="list-style-type: none"> Edistetään hiljaisen tiedon jakamista ja edistetään vertaisoppimista. Henkilöstön tieto- taito ja osaaminen vastaavat vaadittua tasoa. <p>Koulutustarpeet arvioidaan säännöllisesti ja koulutukset pidetään ajan tasalla.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kouluttautumiseen kannustaminen. Työntekijän osaamisen kasvassa voidaan tarjota vastaavia työtehtäviä. Työnantaja voi ottaa huomioon tiettyssä määrin henkilön vahvuuksia sekä mielenkiinnon kohteita työssä. <p>Edistetään henkilöstön työkykyä</p> <ul style="list-style-type: none"> Työterveydenhuollon antama tuki Henkilöstö toimii yritteliäästi ja vastuuntuntoisesti. <p>Työyhteisön jäsenet ovat tietoisia strategiasta ja sen mukaisista arvoista.</p> <ul style="list-style-type: none"> Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössä. <p>Rekryointitarvetta tarkastellaan säännöllisesti</p>	<p>Työ koetaan vaikuttavaksi</p> <ul style="list-style-type: none"> Työn mielekkyys säilyy muutoksista huolimatta. Henkilöstön on mahdollista tuottaa palvelut laadukkaasti ja asiakaslähtöisesti. <p>Sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> Yhteisöllisyys; yhdessä tekeminen ja toisista välittäminen. Vastuu omasta ja työkaverien työhyvinvoinnista ja työstä selviytymisestä. Monipuolinen henkilöstö- rakenne <p>Onnistumis- / kehitys - ja työyhteisökeskustelut toteutetaan säännöllisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> Selkeät työnkuvat Työyhteisön jäsenet ovat tietoisia työyksikkönsä toimintatavoitteista, taloudesta ja toimintaperiaatteista. <p>Motivaation ylläpitäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Työntekijällä on mahdollisuus edetä organisaatiossa koulutustaan vastaavasti. Kehittyminen omassa työtehtävässä. 	<p>Työnantajan tarjoamat hyvinvointitiedot</p> <ul style="list-style-type: none"> kuntoiluun kannustaminen Yhteiskäyttöpöydät <p>Muutoskykyisyyden vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> työnkierto, muuntokoulutus <p>Yksilöllisten elämäntilanteiden huomioiminen, työsuhteen turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> Töiden uudelleen järjestelyt, erilaiset työsuhdemuodot, Itsensä sekä oman työnteon johtaminen. Itseohjautuvuus. Työn ja perheen yhteensovittaminen. Joustavat työjärjestelyt kuten esim. etätyö, työkyvyn alentumisessa. Työtä sovitetaan henkilön elämäntilanteeseen. <p>Henkilöstökyselyiden toteuttaminen</p>

Tarkastuslautakuntien yhteenveto työhyvinvoinnin edistämisestä ja kehittämisedotukset

Työntekijöillä on ratkaiseva rooli hyvinvointialueuudistuksen ja kuntayhteistyön onnistumisessa.

Kysymys hyvinvointialueen ja kuntien hallituksille: Miten Keski-Suomen kunnat ja hyvinvointialue turvaavat yhdessä osaavan työvoiman pito- ja vetovoiman työhyvinvoinnin keinoin?

4.6 KAUPUNGIN LIIKUNTAPALVELUT

Liikuntapalvelut tukevat asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Kaupunkistrategian tavoitteena on, että asukkaat ovat Suomen liikkuvimpia, ja Jyväskylä on paras paikka opiskella sekä treenata. Jyväskylässä sijaitsee Suomen ainoa yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta, Huippu-urheilun instituutti KIHU sekä Liikunnan ja kansanterveyden edistämisyhdistys LIKES, mitkä tukevat ja edistävät kaupunkistrategiaan kirjattujen liikuntapäätavoitteiden saavuttamista. Tässä arvioinnissa keskitytään Jyväskylän kaupungin tuottamien liikuntapalveluiden arviointiin.

Arviointikysymykset:

- Miten liikuntapäätavoite – strategiatavoite on valtuustokausittain toteutunut?
- Miten liikunnan edistämisen talousarvion tavoitteet ja eri ohjelmien tavoitteet ovat toteutuneet?

Kaupungin liikuntapalveluille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Liikunnan edistämiseen liittyvät tavoitteet on poimittu yhteen taulukkoon mittareineen kaupunkistrategiasta, talousarviosta ja liikunnan edistämistä tukevista poikkihallinnollisista ohjelmista.

Taulukko 21: Kaupungin liikunnan edistämistä tukevat tavoitteet

Dokumentti ja tavoite	Mittari	Mittarin evidenssi	Toteuma vuonna 2022
Kaupunkistrategia			
Jyväskylä - Suomen liikuntapäätavoite	Parhaat olosuhteet ihmisten liikkumiselle. Kansainvälistä huippuosaa-	85 % vastaajista on melko tai erittäin tyytyväisiä Jyväskylän liikuntapaikkoihin ja -palveluihin (vuosina 2018 ja 2022, lähde: liikuntabarometri)	Tavoite toteutui asukaskes-
Suomen liikkuvimmat kaupunkilaiset	Kuntoliikuntaa vähintään 30 min 2-3 kertaa tai useammin viikossa harrastavien vastaajien osuus liikuntabarometrissä nousee 80 %:iin valtuustokauden aikana.	70 % vuonna 2022	Tavoite ei vielä toteutunut.
Asukkaiden elinkaaren kattavan liikkumisohjelman laatiminen		Liikkumisohjelma valmistelussa. Tavoite, että kaupunginvaltuuston käsittelyssä vuoden 2023 loppuun mennessä.	
Lasten ja nuorten liikunnallinen elämäntapa	5.- ja 8.-luokkalaisten oppilaiden Move-tulosten summaindeksin heikko fyysinen toimintakykyosuus laskee alle 20 % (vuonna 2019 oli 31,8 %).	Lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mitataan kouluterveyskyselyn yhteydessä ns. MOVE-mittauksilla. 5. luokan oppilaista heikko fyysinen toimintakyky oli 31,8 prosentilla oppilaista vuonna 2019 ja 30,3 prosentilla vuonna 2021. Vastaavat luvut 8. luokan oppilailla olivat 28,7 ja 35,0 prosenttia.	Keskiarvo vuonna 2021 oli 33 %, tavoite ei toteutunut
	Kaupungin asukkaiden kokema hyvinvointi lisääntyy.	Valtaosa vastaajista kokee (95 %), että liikunta lisää heidän hyvinvointiaan (2022. liikuntabarometri)	Tavoite toteutui.

Jyväskylä paras paikka opiskella, treenata ja valmentaa			<i>Miten tavoitteen toteutumista arvioidaan?</i>
<p>Suomen parhaat olosuhteet liikunnalle</p> <p>Liikuntaolosuhteiden kehittämisohjelman toteutumista seurataan vuosittain</p>	<p>Vuoden 2025 loppuun mennessä kaupungin liikunta- paikkojen ja -palvelujen käyttäjistä yli 80 % suosittelee palveluja.</p> <p>Kaupunki sijoittuu liikuntainvestoinneissa viiden parhaan joukkoon asukaslukuun suhteutettuna Suomen 10 suurimman kaupungin vertailussa.</p>	<p>80 % suosittelee (vuoden 2022 liikuntabarometri).</p> <p><i>Mitä lähdettä tässä käytetään?</i></p>	<p>Tavoite toteutui melkein.</p> <p>Sijoitus 7. vuonna 2020, tavoite ei vielä toteutunut.</p>
Pohjoismaiden vetovoimaisin liikunnan sekä hyvinvoinnin osaamiskeskittymä	Liikunta- ja hyvinvointitoimialojen avainlukujen positiivinen kehitys, kuten T&K-investointien määrä, LTH-alan yritysten määrä, liikevaihto ja työpaikkojen määrä.	<i>Mitä lähdettä tässä käytetään?</i>	<i>Miten arvioidaan?</i>
Kiinnostava hyvinvointimat-kailun ja liikunta - tapahtumien kaupunki	<p>Urheilu- ja liikuntatapahtumien määrän kasvu vuosittain.</p> <p>Keskeisten urheilu- ja liikuntatapahtumien yleisömäärä kasvaa 3-5 % vuosittain.</p> <p>Hyvinvointimat-kailutuotteiden määrä kasvaa 3-5 kpl vuodessa.</p>	<i>Mitä lähdettä tässä käytetään?</i>	<i>Miten arvioidaan?</i>
Talousarvio 2022			Tilinpäätös 2022
Edistetään liikuntapalvelujen tuottamista liikunta- ja urheiluseurojen toimintaa tuemalla.	<p>Seurafoorumien lukumäärä 3:sta 5:een.</p> <p>Lajiryhmäkohtaisten tapaamisten lukumäärä, 10 kertaa.</p> <p>Liikuntapääkaupunki Expon toteuttaminen, seurojen tyytyväisyys 1-5 asteikolla vähintään 4.</p>	<p>5</p> <p>10</p> <p>4</p>	<p>Toteutui</p> <p>Toteutui.</p> <p>Toteutui.</p>
Tuetaan kuntalaisten liikunnallista elämäntapaa luomalla edellytyksiä ja olosuhteita liikunnan harrastamis- ja kilpailutoiminnalle. Luodaan ennakkoivat ja osallistavat liikunta- paikkarakentamisen prosessit ja kunnossapitosuunnittelu.	<p>Investointiohjelman toteuttaminen.</p> <p>Asiakastytyväisyys liikuntapalveluihin, mittariston luominen.</p> <p>Myönnetyt tilavuorot.</p> <p>Sähköisen huoltokirjan käyttöönotto.</p>	<p>Ei raportointia.</p> <p>Mittaristo luotu.</p> <p>120 000</p> <p>Raportoitu, että otetaan käyttöön.</p>	Ei ilmaistu tavoitetasoa.
Lisätään terveyttä ja hyvinvointia edistävien liikuntapalvelujen vaikuttavuutta kehittämällä palveluita ja toimintamalleja yhteistyössä eri verkostoissa.	<p>Jyväskylän harrastamisen malli, liikuntapalvelujen toimintojen lukumäärä 35:stä 37:ään.</p> <p>Yhteistyökumppanuuksien lukumäärä 101:stä 105:een.</p>	<p>37</p> <p>105</p>	Tavoitteet toteutuivat.

	Yhteistyöryhmien lukumäärä 17:sta 20:een.	20	
	Liikuntaneuvonnan palveluketjun asiakasmäärä 130:stä 140:een.	140	
Strategiaa toteuttavat ohjelmat			
Liikuntaolosuhteiden kehittämisohjelma 2022–2030 (Kulttuuri- ja liikuntalautakunta 8.12.2021, § 93)	Toteutetaan vuosittain talousarviovalmistelun ja investointimäärärahojen pohjalta.	<i>Miten seurattu?</i>	
Pyöräilyn edistämisen ohjelma 2015–2025 (Kh 2.5.2016 § 111)	Pyöräily-ympäristön parantaminen ja pyöräilyn lisääntyminen liikuntamuotona.	KymppiR-ohjelmassa investointitavoite pyöräteihin vuosittain 3 M€	
Jyväskylän luontoliikuntaohjelma (Kh 14.12.2020 § 306)	Luontoliikunnan kärkihankkeet: 1 Tuomiojärven Kehä Sininen 2 Palokkajärven Kehä Sininen 3 Taka-Keljon retkeilyalue 4 Kuokkalan eteläiset rannat 5 Länsi-Palokan päävirkistysalue	<i>Miten kärkihankkeet ovat edenneet?</i>	

*Taulukko keskeisistä tuloksista, liikuntabarometrin tulokset 2018 ja 2022 (<https://www.jyvaskyla.fi/liikunta/liikuntapalvelujen-kehittaminen-ja-osallisuus/liikuntapalvelujen-strategiatyo-ja>)

Kaupunkistrategian liikuntapääkaupunki – tavoitteen saavuttamista kuvaamaan on asetettu useita tavoitteita ja mittareita strategiassa, talousarviossa ja eri ohjelmissa. Liikuntapalvelut on käynnistänyt koko kaupunkia koskevan ”liikkumisohjelman” laadinnan. Tavoitteena on edistää poikkihallinnollisesti kuntalaisten liikunnallista aktiivisuutta eri ikäryhmissä tutkituun tietoon pohjautuen. Esitys valtuustolle on tarkoitus antaa vuoden 2023 lopulla.

Suosituksen mukaisen liikunnan määrä vähenee yläasteikäisillä. Koulujen Move!-mittauksissa heikosti menestyneiden osuus ei ole vähentynyt. Koronaepidemia on saattanut vaikuttaa tuloksiin. Vastaajista 38 prosenttia koki, että koronaviruspandemia on vähentänyt heidän liikkumistaan. Vastaajista 16 prosenttia sen sijaan kertoi, että liikkuminen on lisääntynyt pandemian aikana.

Liikuntabarometriin kerätty data ei kaikilta osin ole vertailukelpoista vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2018 ja 2022 kuntoliikunnan harrastamisen määrää on mitattu eri tavalla.

Liikuntaneuvonta

Liikuntaneuvonta on osa elintapaohjausta ja kunnan sekä hyvinvointialueen yhteistyötä. Talousarvion 2022 (sivulla 141) mukaan liikuntaneuvontapalvelua kehitetään osana laajaa liikuntaneuvonnan palveluketjua yhteistyössä eri toimijoiden kanssa vähän liikkuvien tavoittamiseksi. Liikuntaneuvonnassa käyttöön otetun Lifecare-potilastietojärjestelmän kautta tiedon siirtoa sosiaali- ja terveystieteiden sekä liikuntapalvelujen välillä lisätään. Liikuntaneuvonnan uusien mittarien avulla tullaan saamaan entistä kattavampaa tietoa liikuntaneuvonnan tilastoista ja vaikuttavuudesta.

Liikuntaneuvonta on tarkoitettu kaikenikäisille henkilöille, jotka liikkuvat terveystensä nähdessä liian vähän. Eniten palvelua käyttävät ikääntyneet ja työikäiset. Neuvonnan palveluprosessi kestää noin puoli vuotta ja se toteutetaan asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Palveluun tulee asiakkaita oma-aloitteisesti, mutta läheteiden määrä on kasvanut koko ajan (44 lähetettä vuonna 2022). Puhelinsoittoajoilla palveluun tulee 1-8 henkilöä viikoittain.

Kaupungin kotisivulla olevat yhteydenottoajat ovat tähän mennessä olleet riittävät (2 h viikossa). Vuonna 2022 tapaamisia oli yhteensä 155 ja puhelinsoittoja 97. Palvelun keskeyttäneitä oli 14.

Liikuntaneuvonnasta vastuullisilta saadun selvityksen mukaan liikuntaneuvontaa edistetään valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Jyväskylän kaupunki on mukana valtakunnallisessa liikuntaneuvonnan kehittämisfoorumissa ja maakunnallisessa liikuntaneuvonnan työryhmässä. Kaupungilla on hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä perustettu laatutyöryhmä, missä seurataan liikuntaneuvontaprosessin tilannetta ja arvioidaan mittareiden sekä seurannan tilaa ja käytettävyyttä. Yhteisenä tavoitteena on edistää asiakkaiden ohjautuvuutta liikuntaneuvontaan ja sen systemaattista hyödynnettävyyttä eri asiakasryhmien palvelu- ja hoitopoluissa.

Kansanterveyden neuvottelukunta on antanut elintapaohjauksen tarkistuslistan <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/elintapaohjauksen-tarkistuslista-julkaistu>, jonka mukaan hyvinvointialueella on käytössä elintapaohjauksen palvelutarjotin muun muassa verkkosivuilla ja sitä päivitetään säännöllisesti. Palvelutarjotin sisältää tiedot liikuntaneuvonnan palveluketjusta ja liikuntaneuvonnasta. Liikuntaneuvonnan palveluketjun toimijoiden kesken on sovittu, miten vaikutuksia mitataan ja mitä mittareita käytetään. Liikuntaneuvonnan valtakunnalliset suositukset [Liikuntaneuvonnan valtakunnalliset suositukset \(liikkuvaakuinen.fi\)](https://liikkuvaakuinen.fi)

Liikuntaneuvonnalla on merkitystä elämäntapamuutoksiin ja sairastavuuden alenemiseen. Miten liikuntaneuvontapalvelu tehdään nykyistä saavutettavammaksi ja kattavammaksi?

Investoinnit kaupungin järjestämiin liikuntapalveluihin

Liikunnan ja ulkoilun investoinnit vaihtelevat huomattavasti vuosittain. Tilastokeskuksen tietokannasta on saatavissa tiedot vuodelta 2020 (taulukossa alla).

Taulukko 22: Liikunnan ja ulkoilun nettoinvestoinnit vuonna 2020, Lähde: Tilastokeskus

Kaupunki	Nettoinvestointimenot €/asukas, 2020	Investointimenot, 1 000 €	Investointitulot, 1 000 €
Kuopio	111	13 223	16
Oulu	90	18 393	0
Tampere	55	13 110	0
Espoo	37	10 741	6
Helsinki	34	22 207	32
Vantaa	34	8 491	0
Jyväskylä	30	4 220	0
Pori	13	1 109	0
Turku	7	1 272	2
Lahti	3	2 168	1 790

*Lahdella oli eniten investointituloja (1 790 000 euroa), ja investointimenoja (2 168 000 euroa), Jyväskylällä, Oululla, Tampereella ja Porilla ei ole liikunnan ja ulkoilun investointituloja vuonna 2020.

Taulukko 23: Liikunnan ja ulkoilun nettoinvestoinnit vuonna 2017 (kuntajako 1.1.2017),
Lähde: Tilastokeskus

Kaupunki	Nettoinvestointi- menot €/asukas, 2017	Investointimenot, 1 000 €	Investointitulot, 1 000 €
Tampere	58	13 270	15
Lahti	46	5 469	0
Espoo	42	11 506	0
Turku	31	5 836	0
Kuopio	25	4 566	1 679
Vantaa	24	5 200	0
Helsinki	22	14 097	19
Oulu	20	3 928	0
Jyväskylä	16	2 242	0
Pori	9	725	0

Parannettavaa on liikuntapaikkojen kunnossa TEA-viisariin annettujen tietojen mukaan (Lähde: TEA-viisari, huom! edellä mainittuja tietoja ei löydy enää vuoden 2022 raportista).

Taulukko 24: Voimavarat liikunnan edistämiseen Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa TEA-viisarin pisteytyksen mukaisesti (18.10.22 päivitys)

	Koko maa	Jyväskylä	Kuopio	Lahti	Turku	Oulu	Tampere
Liikuntapaikat	39	12	56	19	12	25	25
Henkilöstö	49	83	58	42	42	58	33

Pisteytys: 0-24 = huono tulos, 25-74 parannettavaa, 75-100 hyvä tulos

Liikunnan ja ulkoilun nettoinvestoinnit Jyväskylässä lähes kaksinkertaistuivat verrattaessa vuosia 2017 ja 2020 tilastokeskusten tietokannan mukaan. Investoinnit eivät kuitenkaan ole vielä kaupunkistrategian tavoitteen mukaiset.

Liikunnan ja ulkoilun nettokäyttökustannukset

Jyväskylässä on hyvällä tasolla määrärahojen osoittaminen liikunnan ja ulkoilun käyttökustannuksiin, liikuntapaikkojen käyttömaksut ovat kohtuullisia, samoin lasten ja nuorten harjoitusvuoromaksut. TEA-viisarin tietojen mukaan Jyväskylässä lasten ja nuorten harjoitusvuorot ovat koulujen liikuntasaleissa sekä urheilu- ja pallokentillä maksuttomia. Aikuisten harjoitusvuoroille on muodollinen vuoromaksu.

Kaupunki	Liikunnan ja ulkoilun nettokäyttökustannus 2020 €/as.
Espoo	149
Tampere	142
Kuopio	141
Helsinki	137
Pori	131
Jyväskylä	125
Lahti	124
Turku	117
Vantaa	111
Oulu	85

Taulukko 25: Liikunnan ja ulkoilun nettokäyttökustannukset vuonna 2020 (sisältää liikelaitokset) vertailukaupungeissa. Nettokustannukset = (Toimintakulut (ml. sisäiset erät) + Poistot ja arvonalentumiset + Vyörytyskulut) - (Toimintatuotot (ml. sisäiset erät) + Vyörytystuotot + Valmistus omaan käyttöön sekä valmisteveraston muutos). Lähde: Tilastokeskus 10.9.2021

Tarkastuslautakuntien yhteenveto kaupungin järjestämistä liikuntapalveluista ja kehittämisehdotukset

Kaupunki järjestää monipuolisesti liikuntaa tukevia palveluja.

Liikuntapääkaupunki - strategiakärjen toteutumisesta ei ole selkeää viestinnällistä linjaa; miten liikunnan edistämisen tavoitteet toteutuvat suhteessa muihin kaupunkeihin, mikä tekee Jyväskylästä liikuntapääkaupungin?

4.7 YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN ESTEETTÖMYYTENÄ

Lailla vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (1987/380) on tarkoitus edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Lain 6 §:n mukaan hyvinvointialueen ja kunnan on edistettävä ja seurattava vammaisten henkilöiden elinoloja sekä pyrittävä toiminnallaan ehkäisemään epäkohtien syntymistä ja poistamaan haittoja, jotka rajoittavat vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksia ja osallistumista. Uusi vammaispalvelulaki tulee voimaan 1.10.2023.

Yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) on kielletty syrjintä vammaisuuden perusteella. Yhdenvertaisuuslaissa on myös säännös kohtuullisista mukautuksista, jotta vammaisen henkilö voi saada yhdenvertaisesti koulutusta, työtä ja palveluja.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) 117 e §:n 2. momentissa säädetään, että rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta (KV 29.8.2022 §). Esteettömyys on osa yhdenvertaisuuden toteutumista. Pöytäkirjojen mukaan vammaisneuvostolta ei ole pyydetty lausuntoa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta eikä vammaisneuvostosta ole ollut edustusta suunnitelman laatimisvaiheessa. Suunnitelman laatimisvaiheessa vammaisneuvosto osallistui asukaskyselyyn.

Tarkastuslautakunta arvioi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista esteettömyyden näkökulmasta.

Arviointikysymykset:

- Miten esteettömyys toteutuu, erityisesti kaupungin järjestämissä liikuntapalveluissa?

Liikuntapaikkojen palveluverkkoselvityksen 2021 mukaan kaupungin tavoitteena on saavuttaa laadukas ja kustannustehokas palveluverkko, joka vastaa mahdollisimman hyvin eri käyttäjäryhmien tarpeisiin. Liikuntaolosuhteiden kehittämisohjelman (Kulttuuri- ja liikuntalautakunta 2021 §) mukaan yleisinä perusteina ovat olleet suorituspaikan arvioitu kunto ja tarvittavat korjaukset, saatu käyttäjäpalaute, kasvavat lajit ja käyttöasteen seuranta, kilpastandardit menestyvillä lajeilla, esteettömyys, laajemmat kehityshankkeet sekä kaupunkirakentamisen yleinen kehitys.

Erityisryhmien liikunnalla (soveltava liikunta, erityisliikunta) tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunta vaatii soveltamista ja erityisosaamista. Lähde: [Soveltava liikunta | Jyväskylä.fi \(jyvaskyla.fi\)](https://www.jyvaskyla.fi/jyvaskyla-fi/soveltava-liikunta)

Liikuntapalveluilta saadun tiedon mukaan kaupunki tarjoaa vuosittain noin 70 eri soveltavan liikunnan ryhmää (aikuiset ja lapset sekä nuoret) sekä kurssia. Lisäksi järjestetään vuosittain soveltavan liikunnan tapahtumia (luontoliikuntatapahtuma, talviliikuntatapahtuma). Senioreille järjestetään vuosittain noin 80

eri liikuntaryhmää ja kurssia. Lisäksi senioreille on vuosittain myös erilaisia tapahtumia. Tapahtumia järjestetään osittain yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Jyväskylän kaupunki on mukana muun muassa kolmivuotisessa ”Erityisliikunnanohjaaja - kohti soveltavan liikunnan kehityskumppanuutta” -hankkeessa. Hankkeessa kehitetään erityisliikunnanohjaajien työnkuva sekä pyritään vastaamaan kuntien tarpeeseen tarjota kaikille avointa liikuntaa. Valtakunnallista hanketta koordinoi Liikuntatieteellinen seura ja sitä rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Soveltavan liikunnan järjestämisestä kiinnostuneita paikallisia seuroja ja yhdistyksiä innostetaan mukaan hankkeeseen luomaan uusia yhteistyömuotoja ja liikkumismahdollisuuksia. Yhteistyöverkostoon toivotaan lisää kolmannen sektorin toimijoita.

Esteettömyyskartoituksessa tilojen toimivuutta ja turvallisuutta tarkastellaan kaikkien käyttäjien, kuten urheilijoiden, ohjaajien ja yleisön näkökulmasta. Esteettömyyttä tarkastellaan katkeamattomana ketjuna kohteeseen saapumisesta (ulkotilat) tiloissa toimimiseen (sisätilat).

Koulutetun kartoittajan tekemä liikuntapaikkojen esteettömyyskartoitus tuottaa tietoa esteellisistä kohdista ja auttaa arvioimaan investointitarpeita. Esteettömyyskartoituksissa hyödynnetään Invalidiliiton ESKEH-menetelmää. ESKEH-menetelmä on eri vamma ryhmien esteettömyysnäkökulmat huomioiva, objektiivinen, yleispätevä ja luotettava menetelmä esteettömyyden kartoittamiseen. Kartoituksen tuotoksena kartoituksen tilaaja saa kuvallisen kartoitusraportin, joka sisältää kehittämisehdotuksia esteettömyyden parantamiseen.

Esteettömyyselvytyks on tehtävä uudisrakennuksen suunnitteluvaiheessa. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin haetaan vuosittain valtion investointiavustuksia, joihin on aina liitettävä erilliset esteettömyyselvytykset. Esteettömyyselvytyksiä tekevät koulutetut esteettömyyskartoittajat, jotka ovat lisäksi koulutautuneet lukemaan rakennuspiirustuksia.

Esteettömyyselvytyksiä on tehty AaltoAlvarista, Hippoksen pesäpallostadionista ja Kortepohjan lähiliikuntapaikasta. Ulkoliikuntakohteissa toteutetaan esteettömyyselvytyksiä soveltuvin osin.

Vammaisneuvoston pöytäkirjoista ei löydy esteettömyyselvytyksiä. Vammaisneuvosto on tehnyt esteettömyyskävelyn (13.1.2022) kaupungin keskustassa ja tutustunut muun muassa kirjaston esteettömyyteen.

Vammaisneuvoston tekemän esteettömyyskartoituksen mukaan kaupungin kirjastoon ei ole esteetöntä reittiä autopaikoilta (liuska on liian jyrkkä). Liikkumiseesteisen pysäköintipaikat kirjaston pihalla eivät ole riittävän leveitä, viereinen paikka estää usein LE-paikan käytön.

Vammaisneuvoston kokemuksen mukaan rakennusvalvonnassa otetaan huomioon esteettömyysvaatimukset ja esteettömyyttä edistetään.

Lausuntojen pyytäminen vammaisneuvostolta tulee olla systemaattisempaan, lausuntojen pyytämiseksi olisi hyvä olla yleiset periaatteet.

Jyväskylän kaupungin esteettömyysstrategian valmistamisesta on jätetty valtuustoaloite 28.1.2020 § 14. Asia on palautettu uudelleen valmisteltavaksi kaupunginhallituksessa 25.10.2021 § 322. Kaupunginhallitus saattoi valmistelun tiedoksi valtuustolle 19.9.2022 § 258, valtuusto käsiteli aloitteen johdosta suoritetut toimet riittämättömiksi ja palautti aloitteen uudelleen valmisteltavaksi (KV 26.9.2022 § 88). Kaupunginhallitus antoi uuden esityksen valtuustoaloitteesta esteettömyysstrategiaksi (6.2.2023 § 29), ja valtuusto totesi aloitteen johdosta suoritetut toimet riittäviksi (20.2.2023 § 16).

Valtuustoaloitteen toimenpiteissä todetaan, että esteettömyyttä ja sen toteutumista arvioidaan valtuustokausittain osana yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja hyvinvointisuunnitelmaa. Vuositasolla palveluiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta arvioidaan osana vammaisneuvoston toimintaa. Havaittavia puutteita korjataan olemassa olevat resurssit huomioiden. Keskustan esteettömyyteen liittyvät epäkohdat on saatettu tiedoksi kaupunkirakenteelle ja niiden korjaamista seurataan vammaisneuvoston toimesta.

Valtuustoaloitteen toimenpiteissä todetaan, että uusia liikuntaolosuhteita rakennettaessa huolellinen suunnittelu sisältää myös esteettömyyden huomioinnin. Suunnitelmat sisältävät esteettömyyselvityksen, mikä esitellään vammaisneuvostossa. Neuvosto antaa lausunnon hankkeista.

Henkilökohtaisen avun työntajamalli

Vammainen henkilö voi toimia henkilökohtaisen avustajansa työntajana. Sosiaalityön palvelutarpeen arvioissa katsotaan yhdessä asiakkaan kanssa henkilökohtaisen avun järjestämistapa; palveluseteli, kaupungin oma tuotanto, ostopalvelu vai työntajamalli.

Henkilökohtaisen avun palveluohjaajalla on ollut soittoaika joka arkipäivä klo 9-10, ja tämän lisäksi on ollut mahdollista asioida sähköpostitse. Yhteydenottoja on tullut puhelimitse viikoittain noin 160 (mittausviikot 35-36). Sähköpostitse yhteydenottoja on tullut päivän aikana noin 5-10. Yhteydenotot ovat koskeneet rekrytointia, sijaisrekrytointia, työntajavelvoitteita (esimerkiksi työsopimusten tekeminen, työterveyshuollon järjestäminen, työntekijöiden irtisanominen). Mikäli asiakkaan tilanteessa on tapahtunut muutoksia, järjestämisen tapaa on voitu arvioida uudelleen.

Jyväskylän kaupunki sai eduskunnan oikeusasiamiehen moitteita vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun järjestämisestä. Uutista ei löydy EDILEX:stä, mutta kehitysvammaisten lasten henkilökohtaisen avustajan järjestämisestä löytyy mm. Yle Areenasta MOT-sarjan ohjelma: Perhe oman onnensa nojassa. Henkilökohtaisen avun järjestäminen on siirtynyt hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto esteettömyyden toteutumisesta ja kehittämisehdotus

Vammaisneuvosto antaa lausuntoja pyynnöstä, mutta lausuntojen pyytämiseksi tulisi luoda velvoittava, yhdenmukainen linjaus / selkeät pelisäännöt.

4.8 SUUN TERVEYDENHUOLTO

Vuoden 2022 loppuun asti kunnan oli järjestettävä terveydenhuoltolain (1326/2010) 26 §:n mukaan asukkaalleen suun terveydenhuollon palvelut. Suun terveydenhuollon palveluihin sisältyvät:

- 1) väestön suun terveyden edistäminen ja seuranta;
- 2) terveystarkastukset ja terveystarkastukset;
- 3) suun sairauksien tutkimus ja ehkäisy sekä hoito;
- 4) potilaan erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä potilaan hoito ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen.

Kunnan perusterveydenhuollon on suun terveydenhuoltoa järjestäessään toimittava yhteistyössä erikoissairaanhoidon, muun terveydenhuollon sekä sosiaalihuollon henkilöstön kanssa. Valtioneuvoston asetuksessa säädellään tarkemmin lasten ja nuorten ehkäisevän suun terveydenhuollosta. [Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisestä suun terveydenhuollosta 338/2011](#)

Arviointikysymys:

- Millaisessa palvelutilanteessa suun terveydenhuolto siirtyi hyvinvointialueelle?

Tilannekuva Jyväskylässä

Suun terveydenhuollon perushoidon palveluita tuotettiin omana toimintana 7 hammashoitolassa, lisäksi erikoishoidon palveluita tarjotaan Novan hammashoitolassa. Yhden hammashoitolan (Säynätsalo) toiminta oli ulkoistettuna. Lisäksi suun terveydenhuollon palveluja tuotettiin Tikkakosken monipalvelupisteessä sekä Keljonkankaan ja Kuokkalan koulujen yhteydessä olevissa hammashoitohuoneissa. Virka-ajan ulkopuolinen päivystys, vaativat suukirurgiset palvelut sekä ilta- ja viikonloppuvastaanotot tuotettiin ostopalveluna Kyllön terveysasemalla.

Tilinpäätöstietojen 2021 mukaan suun terveydenhuollossa ryhdyttiin purkamaan hoitovelkaa ostopalvelutoimintaa lisäämällä. Hoitojonot saatiin pääosin purettua, mutta piilossa olevaa hoitovelkaa on edelleen.

Tilinpäätöstietojen (2021, 168) mukaan hammaslääkärille pääsi omassa toiminnassa Jyväskylän alueella 178 ja Jyväskylän omassa toiminnassa 175 päivän kuluessa, kun hoitotakuu on 90 päivää ja poikkeustapauksissa odotusaika voi olla 180 päivää. Vuonna 2022 vastaavat ajat olivat Jyväskylän alueella 155 ja Jyväskylän omassa toiminnassa 172 päivän kuluessa (tilinpäätös 2022, 171).

Suun terveydenhuoltoon on laadittu yhdenvertaiset hoitoon pääsyn perusteet. Näillä turvataan, että kaikilla olisi samanlaiset oikeudet ja mahdollisuudet päästä hoitoon. [Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2019 \(STM:n julkaisuja 2019:2\)](#) Hoito on järjestettävä kolmessa kuukaudessa. Tämä aika voidaan ylittää kolmella kuukaudella, jos potilaan terveys ei vaarannu.

Jyväskylälle on tullut AVI:n huomautuksia/kyselyjä suun terveydenhuoltoon liittyen vuosina 2020, 2021 ja 2022 yhteensä 3 kertaa.

Hoitoon pääsyn tavoite oli talousarviossa 2022 asetettu 70 päivään (TA 2022, 110). Sähköisen esitetokavakkeen (ODA) käyttötavoite oli 2 000 kaavaketta. Puhelinpalvelun vastausprosenttitaavoite oli 80. Suun

terveydenhuollon hoitoon pääsyn aikoja seurattiin kuukausittain. Hoitotakuun mukaiset ajat ylittyivät lähes poikkeuksetta.

Jyväskylässä suun terveydenhuollon palveluiden kysynnän kasvu on ollut merkittävää, mitä on aiheuttanut muun muassa potilaiden siirtyminen yksityissektorilta julkisen sektorin palveluihin. Tämän lisäksi Kelakorvausten pienenemisen myötä yksityissektorilta on siirtynyt potilaita terveystakeskukseen. Hoitoon pääsyaikaa ovat pidentäneet myös vastaanottoaikojen pidentämisen tarve koronapandemian vuoksi (suojaus) ja tietojärjestelmän vaihdos (siirtyminen Efficasta Life Careen). Tietojärjestelmään kirjataan nykyisin myös sellaista tietoa, jota ei kuitenkaan pystytä hyödyntämään hoidossa. Hoitoon pääsyä pidentää myös hoitohuoneiden / hoitotilojen määrän vähentäminen ja se, ettei väestön määrään nähden ole hoitohuoneita / hoitotiloja optimaalisesti. Vapaita hammaslääkärivakansseja oli, ja niihin varattua budjettia käytettiin ostopalvelujen hankintaan yksityisvastaanotoilta. Omassa toiminnassa kaksivuorotyö tai säännöllinen iltatyö ei ollut mahdollista lääkärisopimuksen mukaan.

Hammaslääkärin vakansseja on ollut Jyväskylässä riittävästi. Ongelma on ollut siinä, ettei hoitohuoneita ole ollut riittävästi hammaslääkärivakansseihin nähden.

Palvelusetelin käyttö suun terveydenhuollossa

- Ajanjaksolla 1.1.-31.12.2021 palveluseteliä on käytetty suun terveydenhuollon palvelusetelitoimenpiteisiin yhteensä 4 960 kappaletta. Käytettyjen palveluiden kustannus on yhteensä 303 171,03 euroa. Suurin osa näistä toimenpiteistä on myönnetty hampaan lohkeamaan/lohkeamiin.
- Ajanjaksolla 1.1.-30.9.2022 palveluseteliä on käytetty suun terveydenhuollon palvelusetelitoimenpiteisiin yhteensä 1 831 kappaletta. Käytettyjen palveluiden kustannus on yhteensä 115 263,96 euroa. Suurin osa näistä toimenpiteistä on myönnetty hampaan lohkeamaan/lohkeamiin.

Palveluseteliä myönnetään pääasiassa hampaan lohkeamiin, mutta on tarjottu myös kiireelliseen/puoli-kiireelliseen päivystyksen jatkohoitoon sekä puoliakuutteihin jatkohoitoihin. Suun terveydenhuollon palveluseteliä käyttäneet ovat yleisen palautteen perusteella olleet tyytyväisiä toimintaan ja saamaansa palveluun sekä hoitoon.

Kehittämistoimista suun terveydenhuollossa

Jyväskylässä on kehitetty hoidon vaikuttavuuden arviointia, kuten asteikko plakin määrän rekisteröintiin. Varhaiseen tunnistamiseen on panostettu voimavaroja, esimerkiksi vastaanotolta poisjääneen lapsen/nuoren tuen tarpeen selvittämiseen ja tarvittaessa erikoishammaslääkärille ohjaamiseen. Yhteistyössä sosiaalipalvelujen kanssa tavoitetaan ihmisiä, jotka eivät muuten saavuttaisi hammashoitoa. Ikään-tyneiden hammashoidon toimintamallia on kehitetty, ja hammashoidon laadun seurannassa on otettu käyttöön NHG:n laaturekisterin klinisiä mittareita.

Videovastaanotto on käytössä suun terveydenhuollossa. Sitä on mahdollista laajentaa odottavista perheistä esimerkiksi yksivuotiaiden tarkastuksiin. Hoitopolkuja on kehitetty ja yhteistyötä ikään-tyneiden palveluitten kanssa. Suun terveydenhuolto on tulossa mukaan avosairaanhoidon tiimimalliin (pilotti Pa- lokassa). Yhteistyötä yksityishammaslääkärivastaanottojen kanssa on aloitettu, jossa yksityisaseman hammaslääkäreiden työpanos omalla vastaanotollaan ostetaan ostopalveluna.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto suun terveydenhuollosta

Suun terveydenhuollossa on Jyväskylässä tehty valtakunnallisestikin merkittävää kehittämistoimintaa.

4.9 TILATEHOKKUUS

Arviointikysymykset:

- Miten kaupungin kiinteistöjen tila- ja energiatehokkuudelle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet?

Hallintosäännön mukaan Tilapalvelu-liikelaitos vastaa kaupungin omistuksessa tai hallinnassa olevien rakennettujen kiinteistöjen ja toimitilojen hallinnosta, käyttäjien tarvitsemista toimitilapalveluista, ylläpidosta ja vuokrauksesta sekä niihin liittyvistä omistajalle kuuluvista talonrakennuksen investointi- ja rakennuttamistehtävistä. Toimitilojen hankinta ja vuokraus kaikille kaupungin yksiköille tapahtuu Tilapalvelu-liikelaitoksen kautta.

Tilapalvelu-liikelaitoksen sitovat tavoitteet

Valtuuston asettamista sitovista toiminnallisista tavoitteista kaikki toteutuivat: sisäilmasto-ongelmien vuoksi tiloja ei ole ollut poissa käytöstä, asiakastyytyväisyys on ollut yli 3,6 (asteikko 1-5) sekä sähkön ja lämmön ominaiskulutus on pienentynyt yli 3 prosenttia.

Talouden sitova tavoite on nollatulot ja muutetun talousarvion mukainen tavoite 1 800 euroa. Liikelaitos teki 15 364,95 euroa ylijäämää. Investointimenojen sitova tavoite vuodelle 2022 on 47 688 (TA/M) euroa, mikä toteutui.

Tilatehokkuus on Tilapalvelu-liikelaitoksen vuositavoite

Talousarviossa 2022 on esitetty Tilapalvelu-liikelaitoksen hallinnoimiin rakennuksiin liittyen tunnuslukuja ja mittareita sekä muun muassa tunnusluku huonealalle asukasta kohti (4,01 TP 2020 ja 3,12 TA 2022) ja mittari tilojen vajaakäyttöaste (7,42 TP 2020 ja 7,80 TA 2022). Talousarviossa esitettyjen tunnuslukujen ja mittareiden toteumia ei ole esitetty tilinpäätöksessä 2022.

Taulukko 26: Tilapalvelu-liikelaitoksen tila- ja energiatehokkuuden mittarit

	Tunnusluku ja mittari	Toteuma
Rakennetun omaisuuden tila- ja energiatehokkuus	Hallinnassa olevat tilat , huoneala, hum2/as. (seuranta talousarviossa)	4,01 (TP 2020) 4,20 (TP 2022)
	Tilojen vajaakäyttöaste, %	7,42 (TP 2020) 8,85 (TP 2021) 6,50 (TP 2022)
	Kokonaisenergiankulutus, MWh Kiinteistöjen sähkön ja lämmön ominaiskulutus pienenee 3 % vuoden 2020 tasosta (52,8 kWh/m3) (Kuntien energiatehokkuussopimuksen, KETS-sopimuskauden 2017–2025 kokonaistavoitteena ollut 7 578 MWh:n energiansäästötavoite on saavutettu.	52,8 (TP 2020) 49,6 (TP 2022)

Tavoitteet vertailukaupungeissa

Vertailukaupungeissa on asetettu tilatehokkuudelle tavoitteita joko kaupunkistrategiassa tai talousarviossa. Oulussa seurataan tilakustannusten osuutta kokonaiskustannuksista. Yleisin tunnusluku kertoo kaupungin palvelutuotannossa käytössä olevien tilojen määrän suhteessa asukaslukuun, esimerkiksi

- Oulussa 3,5 m²/asukas omien tilojen osalta ja 1,4 m²/asukas vuokrattujen tilojen osalta,
- Espoossa 3,88 m²/asukas,
- Tampereella 3,52 htm²/asukas (palvelutoiminnassa olevien tilojen huoneistonekiöt),
- Vantaalla 3,72 m²/asukas (palvelutuotannon käytössä olevan toimitilan määrä suhteessa palvelujen kysyntään),
- Lahdessa 13,4 htm²/oppilas (huoneistoala per oppilas) ja 13,8 htm²/lapsi (huoneistoala per lapsi päiväkodissa (vuosi 2021)).

Talousarvion vuositavoitteissa painottuvat tilojen energiatehokkuutta kuvaavat mittarit, jotka on sidottu hiilineutraaliustavoitteisiin.

Kaupungin omistamat rakennukset muodostavat suuren osan kaupungin varallisuudesta. Rakennusomaisuuden kirjanpitoarvo on luettavissa taseen rakennusomaisuudesta, joka on Jyväskylän kaupungilla 272,3 miljoonaa euroa. Konsernitaseen omaisuuserissä rakennukset ovat kirjanpitoarvoltaan 1 006,6 miljoonaa euroa.

Rakennusomaisuuteen liittyvistä linjauksista valtuusto on päättänyt omistajapoliittisissa linjauksissa (KV 21.3.2022). Linjausten mukaan kaupungin omaisuutta hoidetaan tavoitteiden mukaisesti, tehokkaasti, tuottavasti ja luotettavasti kaupunkikonsernin kokonaisuutena turvaten. Jos kaupungin intressi omistukseen on yksinomaan taloudellinen, voidaan omistuksesta luopua osittain tai kokonaan.

Hyvinvointialueet ja sote-kiinteistöt

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen myötä kuntien järjestämän perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen sekä erikoissairaanhoidon käytössä olevat toimitilat siirtyivät vuokrasopimuksella hyvinvointialueiden hallintaan 3 + 1 vuoden siirtymäajaksi 1.1.2023 alkaen. Vuokrasopimukset ovat voimassa vuoden 2025 loppuun ja hyvinvointialueilla on optio pidentää sopimuksia vuoden 2026 loppuun. Hyvinvointialue ja kunta voivat yhdessä sopia myös pidemmästä vuokra-ajasta.

Talouden näkökulmasta näihin rakennuksiin liittyvät muun muassa tilojen käyttökustannukset (energia- ja korjausvelka), investointitarpeet, käyttöasteen optimointi (tilatehokkuus) ja pääomien sitoutuminen sekä vuokra-ajan jälkeinen käyttötarve.

Valtuusto (31.10.2022 § 93) päätti myydä kaupungin omistamat sote-kiinteistöt, joista saatu satunnainen tuotto 52 miljoonaa euroa vahvistaa kaupungin taloudellista liikkumavaraa ja riskinsietokykyä tulevina vuosina. Kaupassa toteutetaan viivästettyä kauppahintaa, jonka mukaan ostaja maksaa kaupan täytäntöönpanohetkellä 61 prosenttia kauppahinnasta ja loppuosa kauppahinnasta maksetaan 31.3.2026, noin 33 miljoonaa euroa. Viivästetyille kauppahinnan osuudelle maksettava korko on 3,75 prosenttia vuosittain.

Muissakin kaupungeissa on myyty sote-kiinteistöjä:

- Lahti: Kaupunginsairaalan myynnistä saatu myyntivoitto (noin 52 M€), on kirjattu muihin toimintatuottoihin (rakennusten luovutusvoitot, yhteensä 53,9 M€)
- Espoo: Koy Espoon Sairaalan myynnistä saatu myyntivoitto (noin 97 M€) on kirjattu satunnaisiin tuottoihin. Myös 3 paloasemaa myytiin.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto kaupungin tila- ja energiatehokkuudesta ja kehittämis ehdotus

Miten kaupunginhallitus edistää tila- ja energiatehokkuutta osana talouden sopeuttamista?

5 TOIMENPITEET EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIEN PERUSTEELLA

Tarkastuslautakunta nosti arviointikertomuksessaan 2021 esille erityisesti 17 havaintoa, joihin lautakunta pyysi kaupunginhallitusta ottamaan kantaa ja antamaan valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joilla kaupunginhallitus edistää näiden havaintojen ja kehittämisehdotusten toteutumista kaupunkistrategian ja talousarvion mukaisesti (KV 26.9.2022).

Taulukko 27: Edellisen arviointikertomuksen 2021 kehittämisehdotusten seuranta

Tarkastuslautakunnan huomio / kehittämisehdotus	Kaupunginhallituksen toimenpide	Tarkastuslautakunnan arvio toimenpiteen etenemisestä
Kaupungin toimet tulo-rahoituksen ja investointikyvyn riittävyyden varmistamisessa.	Kaupungin ylijäämäkertymän vahvistaminen ja lainakannan pienentäminen omistusjärjestelyin (sote-kiinteistöjen myynti). Kestävän talouden ja toiminnan ohjelman valmistelun käynnistäminen vuosille 2023–2025. Sote-kiinteistöjen myynnistä saatu myyntivoitto (52 M€) kirjattu satunnaisiin tuottoihin, mikä on vahvistanut tasetta ja kaupungin talouden liikkumavaraa ja investointikykyä.	Talousarviossa vuodelle 2021 asetetut talouden sopeuttamistoimenpiteet olivat yhteensä 12,3 M€. Käyttötaloudessa ei onnistuttu toteuttamaan sopeutustoimia, vaan määrärahat ylittyivät 24,1 M€, 3,2 %. Vuodelle 2022 valtuusto päätti sopeuttatarpeeksi 4,7 M€ toimenpiteet yksilöiden. Tasapainotus ei täysin toteutunut. (Katso luku 3.) Taloudessa on nyt vuosille 2024 – 2026 noin 40 M€:n sopeutustarve, joka vaatii rakenteellisia ja toimintatapoja uudistavia toimenpidekokonaisuuksia. <i>Talouden tasapainottamisen rakenteellisia toimenpiteitä, joilla olisi vaikutus käyttöalouteen, on lykätty.</i>
Työllisyyden edistämässä vaikuttaviin toimenpiteisiin resurssointi ja vaikuttavuudesta raportointi.	Työllisyyskokeilussa kehitetään ja seurataan palveluihin ohjautumista, täyttöastetta sekä työnhakujaksojen päättymistä ja päättymissyitä säännöllisesti eri menetelmin, mm. Power BI, Mylly-raportit sekä oma tilastoseuranta ja asiakaspalautteet.	Kaupungin verkkosivulla esitetään keskeisimmät työllisyyden tunnusluvut. Tilastojen, raporttien ja lukujen esittäminen ei ole riittävää. Esitetystä datasta tulisi tehdä analyysia ja tulkintaa päätöksentekijöille toimenpiteiden vaikuttavuudesta.
Nuorten palveluketjujen sujuvuus erityisesti NEET-nuorten (koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien) määrän vähentämisessä.	Asemankulman, Nuorten talon toimintaa on kehitetty niin, että nuori saisi mahdollisimman sujuvasti kaikki tarvitsemansa palvelut. Jyväskylän kaupunki vastaa Nuorten talo-verkoston koordinaatiosta. Keski-Suomen hyvinvointialue tuottaa Nuorten taloon liittyvät sote-palvelut.	<i>Miten nuorten systeemisessä palvelujärjestelmässä hyvinvointialue ja kaupunki resursoi Nuorten talon toimintaan? Miten yhteisen tietopohjan rakentaminen on edennyt?</i>
SIB-vaikuttavuusinvestoinnin kehittyminen.	SIB-hankkeiden alkuvaiheessa mukaan ohjautui melko haastavassa tilanteessa olevia oppilaita ja nuoria. Osallistujamäärä on lisääntynyt, kun ehkäisevämpi toiminta on alkanut saada jalansijaa. Rahoittajalta saadun palautteen näkökulmasta asiakasohjaus on Jyväskylässä toiminut kohtalaisen hyvin.	<i>Mitkä ovat SIB-investoinnit edut (vaikutus NEET-nuorten määrään)? Miten vaikuttavuusinvestoinnin alkuperäinen tavoite on toteutuksessa?</i>
Kotoutumisen vaikuttavuuden seuranta varten kehitetään mittareita.	Maahanmuuttajien ja maahanmuuttaneiden palvelut keskitetään International Jyväskylä -yksikköön Elinkeino- ja työllisyyspalvelut -toimialan alaisuuteen vuoden 2023 alusta lukien. Kotoutumisen edistämisen mittaristoja ja seuranta	<i>Miten uusi yksikkö International Jyväskylä on lähtenyt käyntiin? Paljonko yksiköllä on ollut asiakkaita ja mitä palveluja asiakkaita ovat käyttäneet?</i>

	kehitetään osana uuden International Jyväskylä -yksikön toimintaa ja sama koskee toimintaan käytettävää rahoitusta.	
Kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja sairauspoissaolujen vähentäminen. Miten parannetaan henkilöstön pito-voimaa ja kaupungin vetovoimaa työnantajana.	<p>Työterveyshuoltopalvelujen laajentaminen olisi kiistatta henkilöstöetu, jota voisi hyödyntää kilpailtaessa henkilöstöstä eli henkilöstön pito- ja vetovoimassa. Työhyvinvoinnin ja työnantajamaineen näkökulmista edellisinä vuosina on talousarviovalmisteluvaiheessa ollut myös esillä sairaanhoidon palvelujen laajentaminen, mutta talousarvion puitteissa tätä laajentamista ei ole ollut mahdollista toteuttaa.</p> <p>Työterveyshuollon palvelujen laajentamiskysymystä on perusteltua kuitenkin arvioida vuosittain.</p>	<p>Henkilöstön sairauspoissaolot vuonna 2022 ovat kasvaneet 23,4 kalenteripäivään henkilötyövuotta kohden, mikä on 3,5 päivää enemmän kuin vuonna 2021. Kustannus sairauspoissaoloista on 10,5 M€.</p> <p>Henkilöstön liikunta- ja terveysetua (100 €) käytti 7 212 työntekijää yli tuhannessa eri käyttöpaikassa. Kustannus 700 000 euroa.</p>
Kaupungin palvelujen digitalisoinnin kokonaiskuva, palvelujen digitalisoinnin hyötyjen toteaminen.	Digihankkeiden toteutumista ja kustannustehokkuutta seurataan toimialojen omissa johtoryhmissä. Kaupungin ICT-ryhmään raportoidaan digiohjelman alle kuuluvan hankekokonaisuuden toteutumisesta kaksi kertaa vuodessa. Tietohallintojohtaja on digiohjelman omistaja ja raportoi kaupungin johtoryhmälle kokonaisuudesta. Kaupunginhallitukselle digiohjelman toteutumista ei ole määrällisesti ja säännönmukaisesti raportoitu eikä kaupunginhallitus ole tätä edellyttänyt.	<p>Vuosien 2023-2025 talouden sopeuttamishjelmassa digitalisaatio on yksi keskeinen talouden tasapainottamisen keino.</p> <p><i>Mikä on palvelujen digitalisoinnin vaikutus asiakkaille, asukkaille ja kaupungin talouteen? Mitkä ovat digitalisaation kustannussäästöt?</i></p>
Kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen. Tavoitteen toteutumista seurataan ja tunnistetaan kustannustehokkaimmat toimenpiteet.	<p>Kaupungin ympäristövahti eli resurssiviivasaustyon seurantapalvelu otettiin käyttöön marraskuun lopussa 2022.</p> <p>Etusivu · Ympäristövahti (jyvaskyla.fi)</p>	<p>Ajantasaisen tiedon seuranta on parantunut.</p> <p>Valtuustolle on esitelty kaupungin metsäohjelman auditointi 6.3.2023 valtuustoseminaarissa.</p>
Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus ja SAK-aikojen toteutuminen.	Kaupunki toteuttanut useita toimenpiteitä henkilöstön jaksamisen tukemisessa ja saatavuudessa. Opettajien SAK-ajat merkitään ohjeen mukaan joko työvuorosuunnitelmaan tai henkilökunnan pedagogiseen lukujärjestykseen. SAK-työaika on riittävästi.	<p><i>Miten henkilöstön työhyvinvoinnin tila on selvitetty ja SAK-aikojen (suunnittelu, arviointi ja kehittäminen) toteutuminen?</i></p> <p><i>Miten varmistetaan, että varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiselle on riittävät resurssit?</i></p>

Positiivista muutosta työllisyyden edistämisessä

Vaikeasti työllistyviä kuvaava mittari esitetään asetusluonnoksessa sisällytettäväksi sekä kunnan että hyvinvointialueen hyvinvointikertomukseen. Työttömyyttä voidaan pitää rakenteellisena, jos se ei vähene, vaikka samanaikaisesti työllisyysaste on korkea ja joillakin aloilla vallitsee työvoimapula. Vaikeasti työllistyvät ovat työikäisiä, jotka liikkuvat työttömyyden, työvoimapolitiittisten palveluiden ja lyhyiden työsuhteiden välillä ja heillä on vaikeuksia työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Elinkeinorakenteen muutos ja työelämän vaativuus voivat olla syynä siihen, että työttömän ammatillista osaamista vastaavia työpaikkoja ei ole tarjolla. Lisäksi ikä, vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat voivat vaikeuttaa työllistymistä.

Työllisyyden kuntakokeilu alkoi Jyväskylässä maaliskuussa 2021. Kokeilussa ovat mukana Jyväskylän lisäksi Laukaa, Muurame ja Äänekoski. Jyväskylän seudun kuntakokeilussa rakennetyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrä on vähentynyt vuodesta 2021 vuoteen 2022.

Tilinpäätöstietojen mukaan Jyväskylän kaupungin työttömyysaste oli vuoden 2022 lopussa 12,8 prosenttia, mikä on 0,9 prosenttiyksikköä alempi kuin vuotta aiemmin. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä väheni edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna 20,8 prosentilla eli noin 840 henkilöllä.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen Keski-Suomessa ja Jyväskylässä vaatii tulevaisuudessa sujuvaa yhdyspintayhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien kesken, muun muassa kuntouttavan työtoiminnan osalta. Kaupunki on vastuussa työttömyydestä johtuvasta työmarkkinatuen kuntaosuudesta vuoden 2025 alusta alkaen nykyistä vaativampien kriteerien mukaisesti.

Työllisyyden kuntakokeilun vaikuttavuudesta

Jyväskylän työttömyysaste tammikuussa 2023 oli 2,7 prosenttiyksikköä vähemmän kuin kuntakokeilun alussa. Erityisen positiivista on, että ammattiin kouluttautumattomien nuorten työttömien määrä on vähentynyt melkein 17 prosenttia.

Työttömien aktivointiaste on kasvanut samaan aikaan 5,1 prosenttiyksikköä. Kaupungin työllisyyspalveluiden antaman tiedon mukaan vaikuttavimpia keinoja työllisyyden edistämiseksi ovat olleet palkkatuettu työllistäminen ja oppisopimukset yrityksiin.

Tampereen kaupunki on onnistunut vähentämään suhteessa eniten työmarkkinatuen kuntaosuutta vuodesta 2021 vuoteen 2022 taulukon 28 vertailukaupungeista. Jyväskylä ja Oulu ovat onnistuneet vähentämään seuraavaksi eniten työmarkkinatuen kuntaosuutta (12 €/asukas). Jyväskylässä asukaskohtainen osuus on kuitenkin toiseksi korkein Lahden jälkeen.

Taulukko 28: Työmarkkinatuen kuntaosuus, lähde: Kela, Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen saajat ja maksetut etuudet (kaikki taulukon kaupungit ovat mukana työllisyyden kuntakokeilussa)

	Työmarkkinatuen kuntaosuus 2021, M€	Työmarkkinatuen kuntaosuus 2022, M€	Työmarkkinatuen kuntaosuus, 2021 €/as.	Työmarkkinatuen kuntaosuus, 2022 €/as.	Työttömyysaste, % joulukuun 2022 lopussa (2021)
Tampere	30,9	26,2	127	105	10,2 (11,4)
Oulu	25,1	23,0	120	108	11,4 (13,0)
Turku	23,3	21,7	120	109	12,3 (13,2)
Jyväskylä	20,4	18,8	141	129	12,8 (13,7)
Kuopio	12,6	11,9	104	97	9,8 (11,2)
Lahti	20,5	20,0	171	166	13,9 (12,9)

*Väestön ennakkotiedot 12/2022 (Lähde: Väestön ennakkotilasto, Tilastokeskus).

Työmarkkinatuen kuntaosuuden pieneneminen 1,6 miljoonalla eurolla on saatu aikaa merkittävilta osin lisäämällä kaupungin palkkatuetta työllistämistä 998 800 eurolla (kasvua 46 %, käytetty yhteensä 3,2 M€).

Tarkastuslautakunnan yhteenveto kehittämis ehdotusten toimeenpanosta ja seurannasta

Nuorten talon -palvelukokonaisuuden järjestämiseen osallistuvat kaupunki ja hyvinvointialue. Miten resurssointi on jakaantunut? Miten yhteisen tietopohjan rakentaminen on edennyt ja miten asiakatarpeista tehty tulkinta muuttaa/kehittää palvelukokonaisuutta?

Miten kaupungin uusi yksikkö International Jyväskylä on lähtenyt käyntiin? Paljonko yksiköllä on ollut asiakkaita ja mitä palveluja asiakkaat ovat käyttäneet?

6 MUITA HAVAINTOJA

Valtuustoryhmien tuki

Kuntalain 19 §:n mukaan: "Valtuustotyöskentelyä varten valtuutetut voivat muodostaa valtuustoryhmiä. Valtuustoryhmän voi muodostaa yksikin valtuutettu. Valtuustoryhmien toimintaedellytyksien parantamiseksi kunta voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa sekä toimenpiteitä, joilla valtuustoryhmät edistävät kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tukea myönnettäessä on yksilöitävä tuen käyttötarkoitus. Tuen määrä valtuustoryhmittäin on ilmoitettava kunnan tilinpäätöksessä."

Jyväskylän kaupungin hallintosäännön liitteen 3, 5 §:n mukaan valtuustoryhmien työskentelyä tuetaan vuosittain talousarviossa päätetyllä euromäärällä. Tuki maksetaan kaksi kertaa vuodessa kunnallisjärjestön esittämän laskun mukaisesti. Talousarvion 2022 mukaan tuki on 300 euroa vuodessa kaupunginvaltuutettua kohti. Tilinpäätöksen 2022 mukaan tukea on maksettu yhteensä 20 075 euroa.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden 18.6.2015 nro 15/0493/3 päätöksen mukaan "tuki voitaisiin myöntää vain erikseen yksilöityjen kustannuksien kattamiseen. Valtuustoryhmä ei siten voisi itse päättää, miten se käyttää sille maksettavan tuen, vaan päätösvalta kuuluisi kunnalle. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti kunnan olisi myönnettävä tukea yhtäläisin perustein kaikille valtuustoryhmille."

Kaupungin tulee ohjeistaa ja valvoa valtuustoryhmien tuen käyttöä ja varmistaa, että se on kuntalain tarkoituksen mukaista.

Kuntalaisten tekemät aloitteet

Kuntalain 23 §:n mukaan: "Kunnan asukkaalla, kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä sekä sillä, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa, on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet. Lisäksi palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita kyseistä kunnan palvelua koskevassa asiassa. Valtuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet."

Jyväskylän kaupungin hallintosäännön 115 §:n mukaan aloitteen käsittelee se kaupungin viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Kaupunginhallituksen on vuosittain maaliskuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo sen toimivaltaan kuuluvista aloitteista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä. Valtuusto voi samalla päättää, mitkä aloitteista on loppuun käsitelty. Muun toimielimen kuin valtuuston toimivaltaan kuuluvista aloitteista on annettava tieto toimielimelle niiden päättämällä tavalla. Toimielin voi samalla päättää, mitkä aloitteista ovat loppuun käsiteltyjä.

Vuonna 2021 kuntalaisaloitteita on tehty 39 kappaletta ja ne esitetään kaupungin kotisivuilla. Maaliskuussa 2023 kaupunginvaltuuston pöytäkirjan (KV 21.3.2022 § 36) mukaan aloitteista 25 on annettu vastaus ja 14 aloitteen vastaukset ovat valmistelussa. Kaupungin kotisivujen mukaan aloitteista 32:een on vastattu ja 7 aloitteen vastaukset olivat edelleen valmistelussa <https://www.jyvaskyla.fi/info/yhteys/kuntalaisaloite/kuntalaisaloitteet-2021> (tilanne maaliskuussa 2023).

Vuonna 2022 kuntalaisten tekemät aloitteet on käsitelty kaupunginvaltuustossa (6.3.2023 § 28). Pöytäkirjan mukaan aloitteita jätettiin 24 ja niistä 13 oli valmistelussa. Kaupungin kotisivujen mukaan aloitteita

on tehty 23, joista 11 on vastattu ja 12 aloitetta on valmistelussa kotisivujen mukaan [Kuntalaisaloitteet 2022 | Jyväskylä.fi \(jyvaskyla.fi\)](#) (tilanne 28.3.2023)

Valtuuston hyväksymien pöytäkirjojen ja kaupungin kotisivujen antaman informaation tulisi olla yhdenmukaista.

Valtuutettujen tekemät aloitteet

Valtuuston työjärjestyksen mukaisesti valtuutetuilla on oikeus tehdä aloitteita kaupungin yhteisistä asioista. Aloitteiden käsittely ja sen aikataulu on hallintosäännön liitteen 1 kaupunginvaltuuston työjärjestyksen 35 §:n mukaan määritelty seuraavasti: ”Mikäli aloitteella laajennetaan palveluja tai sillä on talousvaikutuksia, se siirretään käsiteltäväksi talousarvion valmistelun yhteydessä. Toukokuun loppuun mennessä esitetyt määrärahoihin vaikuttavat aloitteet käsitellään seuraavan vuoden talousarvion valmistelun yhteydessä. Muuten vastaus valtuustoaloitteeseen annetaan viimeistään 12 kuukauden kuluttua aloitteen jättämisestä.”

”Kaupunginhallituksen on vuosittain maaliskuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo valtuutettujen tekemistä aloitteista, joita valtuusto tai kaupunginhallitus ei edellisen vuoden loppuun mennessä ole lopullisesti käsitellyt. Samalla on ilmoitettava, mihin toimiin niiden johdosta on ryhdytty. Valtuusto voi todeta, mitkä aloitteista on käsitelty loppuun.”

Vuonna 2021 valtuutetut tekivät 41 valtuustoaloitteita, joista vuoden 2021 lopussa käsittelemättä oli 30 valtuustoaloitetta (KV pöytäkirja 21.3.2022 § 35). Vuoden 2021 lopussa käsittelemättömät valtuustoaloitteet on kuvattu hallintosäännön kaupunginvaltuuston työjärjestyksen mukaisesti. Vuoden 2022 loppuun mennessä 7 valtuustoaloitetta ei ollut käsitelty vuoden määräajassa ja näistä 4 valtuustoaloitetta oli edelleen käsittelemättä valtuustossa.

Vuoden 2022 aikana valtuutetut tekivät 42 valtuustoaloitetta. Kaupunginvaltuuston pöytäkirjan (20.3.2023 § 27) mukaan 10 valtuustoaloitetta oli käsittelemättä.

Valtuustoaloitteisiin vastaaminen kahdentoista kuukauden kuluessa ei kaikkien aloitteiden osalta täyty. Voisiko valtuustoaloitteiden vuoden määräajan seuraamiseen kehittää automaattisen ”hälytysjärjestelmän”?

7 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TYÖSKENTELEY

Tarkastuslautakunta päätti syksyn työohjelmastaan 18.8.2022 ja 17.11.2022 sekä kevään 2023 ohjelmasta 26.1.2023. Yhdistettyjä kokouksia ja/tai iltakouluja lautakunnalla oli syksyllä 2022 (6 kertaa) sekä keväällä 2023 (6 kertaa) arviointikertomuksen valmistelua varten. Lautakunnan 3 jaostoa pitivät kokouksensa syksyllä ja keväällä, kukin jaosto kerran.

Tarkastuslautakunta kuuli vuoden aikana useita viranhaltijoita ja asiantuntijoita (pöytäkirjat). Muun muassa talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteutumisesta ja suunnitelmista: 8.2.2023 toimialajohtaja Hannu Kantonen, palvelujohtaja Veli-Jussi Koskinen, katupäällikkö Tuula Smolander, rakennuttajapäällikkö Jari Lohi ja 9.2.2023 kaupunginjohtaja Timo Koivisto, toimialajohtaja Eino Leisimo, kiinteistöjohtaja Tuomas Kuronen, talousjohtaja Vesa Voutilainen, kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja Tilapalvelu-liikelaitoksen johtokunnan puheenjohtaja Jaakko Selin.

Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien kesken rakennettiin uutta yhteistoimintatapaa. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien puheenjohtajat perustivat syksyllä 2022 yhteistyöverkoston, joka kokoontui syksyllä kolme kertaa Teams-etäyhteyksin ja keväällä kerran seminaariin sekä kerran yhteisten arviointien viimeistelyyn. Systemisen palvelujärjestelmän kustannustehokas ja vaikuttava arviointi edellyttää myös tarkastuslautakuntien yhteistyötä. Verkoston toiminta perustuu luottamukselliseen ja tasavertaiseen osallistumiseen sekä tiedon vaihtoon, josta verkoston jäsenet hyötyvät ja joka edistää tarkastuslautakuntien tuloksellisuusarvioinnin tehtävää.

Tarkastuslautakunnan jäsenet osallistuivat FCG:n ja BDO Oy:n järjestämään koulutukseen Helsingissä tai etänä 6.-7.10.2022.

Tarkastuslautakunnalle asioita valmisteli esittelijänä toiminut kaupunginreviisori Tarja Saarelainen. Kaupunkitarkastajan sijaisena toimi Heidi Grommi-Hukkanen 16.8.2022 – 20.3.2023. Lautakunnan teknisenä sihteerinä toimi hallinnonsuunnittelija Päivi Lind.

Tilintarkastuksen toteutuminen tilikaudella ja muu raportointi

Jyväskylän kaupungin tilintarkastajana toimii BDO Audiator Oy ja päävastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin hallinnon ja talouden tarkastusta koskien kuuluu myös kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittaminen, tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman toteutumisen seuranta, tilintarkastajan havaitsemista epäkohdista ja valtuuston tarkastusta koskevista päätöksistä aiheutuvien toimenpiteiden seuranta sekä esitysten tekeminen lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien suorittamisen yhteensovittamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tilintarkastaja esitteli 18.8.2022 tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen työohjelman vuodelle 2022 ja väliraportin vuoden 2022 tilintarkastuksesta 26.1.2023. Tarkastuslautakunta antoi tilintarkastajien väliraportit tiedoksi kaupunginhallitukselle. Tilintarkastaja esitteli loppuraportin vuoden 2022 tilintarkastuksesta, ja tarkastuslautakunta lähetti raportin tiedoksi kaupunginhallitukselle 27.4.2023. Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi Jyväskylän kaupungin tilivuotta 2022 koskevan tilintarkastuskertomuksen ja saattoi sen valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta esitti valtuustolle tilivuoden 2022 tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille. (27.4.2023 § 17.)

Tarkastuslautakunta kuuli ja merkitsi tiedoksi sisäisen tarkastuksen raportoinnin vuoden 2022 tarkastuksesta 16.3.2023.

Allekirjoitukset

Jyväskylässä 27.4.2023

Tapani Mäki
puheenjohtaja

Jasmine Repo
varapuheenjohtaja

Veijo Koskinen
jäsen

Jyrki Tapper
jäsen

Petri Laaksonen
jäsen

Tero Kalavainen
jäsen

Emilia Lakka
jäsen

Liisa Kuparinen
jäsen

Arttu Tuorila
jäsen

Marianne Aho
jäsen

Joni Parkkonen
jäsen

Heidi Elmgren
jäsen

Mervi Turunen
jäsen